

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

**Strategija razvoja Općine Lovas za
razdoblje od 2015. - 2020. godine**

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Općina Lovas

Strategija razvoja Općine za razdoblje do 2020. godine

PROSINAC, 2016.

Sadržaj

Poglavlje	Naslov	Str.
1.	METODOLOGIJA I SVRHA IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA	2
2.	CILJEVI I PRIORITETI EUROPSKE UNIJE	4
2.1.	Europski fondovi	4
2.2.	Usklađenost s dokumentima više hijerarhijske razine	7
2.2.1.	<i>Nacionalni operativni programi</i>	7
2.2.2.	<i>Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske</i>	9
2.2.3.	<i>Strategija Vukovarsko – srijemske županije</i>	10
2.3.	Planiranje razvoja u ruralnim JLS	10
3.	PREGLED POSTOJEĆEG STANJA	13
3.1.	Geografski položaj i povijesni razvoj Općine	13
3.2.	Prirodni i prostorni potencijali	15
3.3.	Stanovništvo	17
3.3.1.	<i>Kretanje nezaposlenosti i struktura radnih mjesta</i>	18
3.4.	Gospodarstvo	19
3.5.	Komunalna infrastruktura	22
3.7.	Obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb	26
3.8.	Društvena infrastruktura	28
3.9.	Analiza javnih financija i imovine u vlasništvu Općine	31
3.10.	Općinski kapital	32
4.	SWOT ANALIZA	33
5.	BENCHMARK: OPĆINA I IZABRANE JLS U EU	35
5.1.	Primjeri dobre prakse	37
6.	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE 2020.	39
6.1.	Glavni razvojni ciljevi Općine 2020.	40
6.2.	Strateška područja djelovanja	42
6.2.1.	<i>Strategija razvoja poljoprivrede i gospodarstva</i>	42
6.2.2.	<i>Strategija razvoja mini regije – suradnja sa susjednim JLS</i>	46
6.2.3.	<i>Strategija u području unapređenja društvene infrastrukture</i>	48
6.2.4.	<i>Strategija u području unapređenja kvalitete života na području Općine</i>	50
6.2.5.	<i>Strategija u području očuvanja okoliša i energetike</i>	52
6.3.	Implementacija Strategije	55
6.4.	Financijski izvori	56
6.4.1.	<i>Model javno – privatnog partnerstva</i>	57
6.5.	Organizacijski aspekti implementacije razvojne strategije	58

7.	ZAKLJUČAK	59
Dodaci		
	<i>Popis tablica</i>	60
	<i>Popis slika</i>	60
	<i>Literatura</i>	61
	Anex 1. Strateški projekti Općine 2020.	62

Naručitelj:

Općina Lovas
Ante Starčevića 5
32237 Lovas

Dokument izradili:

T&MC Group
Amruševa 19
HR-10000 Zagreb
Tel: +385 1 48 11 230
www.tmc-holding.com

Sudjelovali u izradi dokumenta:

T&MC Group

- ❖ Dr.sc. Damir Novotny, *Managing Partner*
- ❖ Mag. oec. Ksenija Čulubrk, *Senior Consultant*
- ❖ MA Krunoslav Loina, *Managing Consultant*
 - ❖ Mag.oec. Petra Kale, *Consultant*

Općina Lovas

Projekt izrade razvojne strategije općine Lovas je sufinanciran iz Europskog agrarnog fonda za ruralni razvoj u okviru Operativnog programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske u razdoblju 2014. - 2020.g

OPĆINA LOVAS

Strategija razvoja Općine 2020.

UVOD

Glavni cilj izrade Strategije bio je stvoriti dokument usmjeren na osiguranje kvalitete života stanovnika Općine Lovas (dalje u tekstu Općina), slijedom načela održivoga razvoja. Interaktivnim radom ciljnih skupina pristupilo se definiranju svih relevantnih činitelja budućega gospodarskog, društvenog, kulturnog, infrastrukturnog i svekolikog razvoja Općine.

JLS su nositelji razvoja, ali u izradi svojih dokumenata moraju uvažavati instrumente provedbe regionalne politike definirane kroz programe razvoja županija i širih regija, ali treba komunicirati i s nižom razinom tj. s naseljima i njihovim mjesnim odborima, kako bi se uvažile realne potrebe i koordinirala globalna i lokalna polazišta. Konceptija izrade Strategije temelji se na bottom up pristupu, što uključuje animiranje najšire zajednice tj. svih zainteresiranih na davanja prijedloga, sugestija i kritika, s ciljem da se iste stručno analiziraju i usmjeravaju u pravcu rješavanja ciljeva. Postojanje dokumenata Razvojne strategije Općine usklađenog s dokumentima više razine, preduvjet je za osmišljeno upravljanje promjenama. Upravo ovaj dokument ima za cilj, temeljem vrednovanja svih relevantnih čimbenika, kako onih ekonomskih tako i društvenih, utvrditi glavne razvojne projekte koje će Općina pokretati u narednom razdoblju do 2020. godine.

Općina Lovas je jedinica lokalne samouprave u središnjem prostoru Vukovarsko – srijemske županije koja broji s 1.214 stanovnika (2011.). U kontekstu ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU i dostupnosti europskih fondova za poticanje regionalnog razvoja. Zbog svojih prirodnih resursa i geografskog položaja Općina može ostvariti razmjerno dinamičan gospodarski razvoj i rast u narednim godinama.

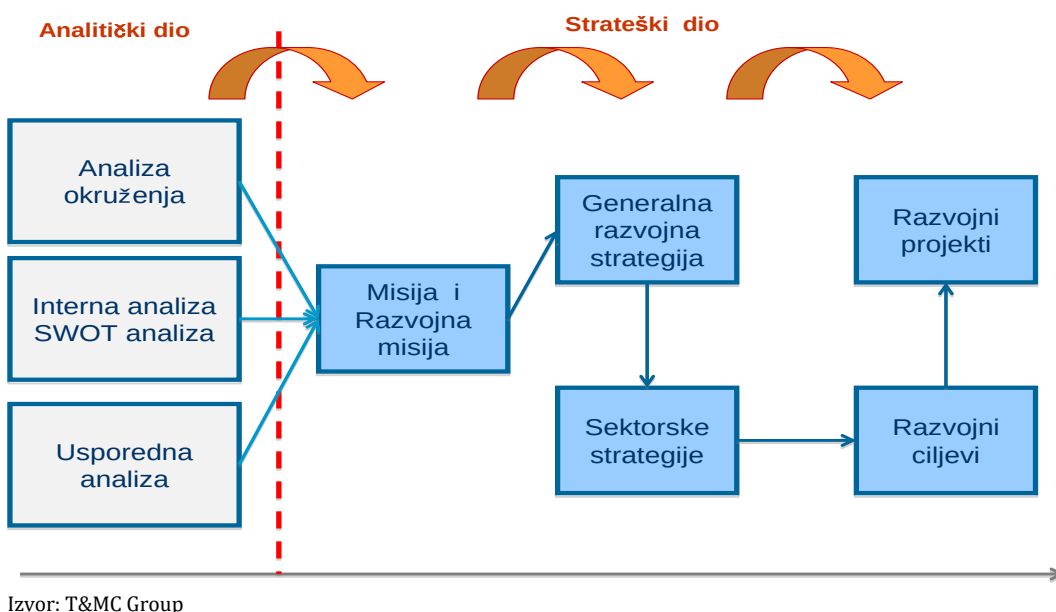
Da bi se iskoristili potencijali, te da bi se odgovorilo na ključne izazove kao što su nezaposlenost, gospodarska stagnacija i ratno nasljeđe, od presudne je važnosti da su budući strateški razvoj i investicije dobro usmjereni.

Temeljni strateški cilj je stvaranje pretpostavki za ubrzani ekonomski rast i razvoj te stvaranje novih radnih mjesta u kontekstu mogućnosti financiranja razvojnih projekata koje pružaju politike regionalnog razvoja EU.

1. METODOLOGIJA I SVRHA IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA

Programiranje strategije razvoja jedinice lokalne samouprave predstavlja iznimno kompleksan proces. Zbog složenosti ovoga procesa, u koji su uključeni brojni pojedinci i zainteresirane strane, bilo je potrebno primijeniti odgovarajuću metodologiju. U izradi strategije razvoja Općine primijenjena je standardna i provjerena metodologija strateškog planiranja, kako je prikazano na slici 1-1.

Slika 1.1: Metodologija strateškog planiranja razvoja jedinica lokalne samouprave

Strategija razvoja Općine predstavlja planski dokument politike lokalnog razvoja kojim se određuju glavni pokretači razvoja i prioriteti održivog društveno - gospodarskog razvoja Općine. Ciljevi i prioriteti usklađuju se s onima utvrđenima u Županijskoj razvojnoj strategiji i drugim planskim dokumentima više razine. Procijenjeno je da je adekvatno programsko razdoblje obuhvata strategije od 2016. - 2020. Taj vremenski period usklađen je sa programskim planiranjem na razini EU i RH, što omogućuje lakšu povezanost općinske strategije sa dokumentima više razine.

Definiranje Strategije razvoja Općine započelo je s analizom okruženja koje obuhvaća analizu razvojne strategije EU i kohezijskih politika EU te usklađenosti strategije Općine s dokumentima više hijerarhijske razine.

Interna analiza Općine sadrži najvažnija razvojna obilježja, razvojne trendove, razvojne probleme i razvojne potrebe Općine u području prirodno prostornih obilježja, demografskih obilježja, infrastrukturnog i prometnog sustava, zaštite okoliša, gospodarstva te društvenih djelatnosti.

SWOT analiza sadrži ocjenu snaga i slabosti (unutar Općine), te prilika i prijetnji (izvan Općine) bitnih za razvoj svih važnih područja obrađenih analizom stanja; obrazlaže i tumači koji su i kakvi stvarni čimbenici razvoja i potencijali za razvoj, ali i ograničenja i prepreke razvoju.

U okviru usporedne analize Općina je stavljena u kontekst usporedivih gradova i općina na europskoj razini u pogledu indeksa razvijenosti, ukupnog broja stanovnika, broja zaposlenih i nezaposlenih osoba te visine proračuna.

U drugoj fazi je bilo prije svega potrebno definirati misiju i glavnu razvojnu viziju Općine, kao osnovne razvojne prioritete do 2020. Programiranje same razvojne strategije obuhvatilo je:

- definiranje osnovnog strateškog koncepta
- utvrđivanje razvojnih opcija
- definiranje glavnih razvojnih prioriteta i ekonomskih pokazatelja
- definiranje glavnih strateških projekata kao javnih i javno-privatnih pokretača ekonomskog razvoja Općine

Cjelokupni proces izrade strategije temelji se na parterskom pristupu (suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora) i participativnoj metodologiji kojoj je svrha postići konsenzus predstavnika svih ciljnih skupina u definiranju razvojne politike Općine.

RAZVOJ OPĆINE I PLANIRANJE PROJEKATA

Ovim se dokumentom definiraju glavni pokretači razvoja Općine u srednjoročnom razdoblju. Glavni pokretač razvoja biti će javni projekti – projekti koje će pokrenuti Općina i kandidirati za sufinanciranje iz strukturnih fondova EU, kao i projekti koje će Općina razvijati zajedno s privatnim sektorom (javno – privatni projekti).

2. CILJEVI I PRIORITETI EUROPSKE UNIJE

2.1. Europski fondovi

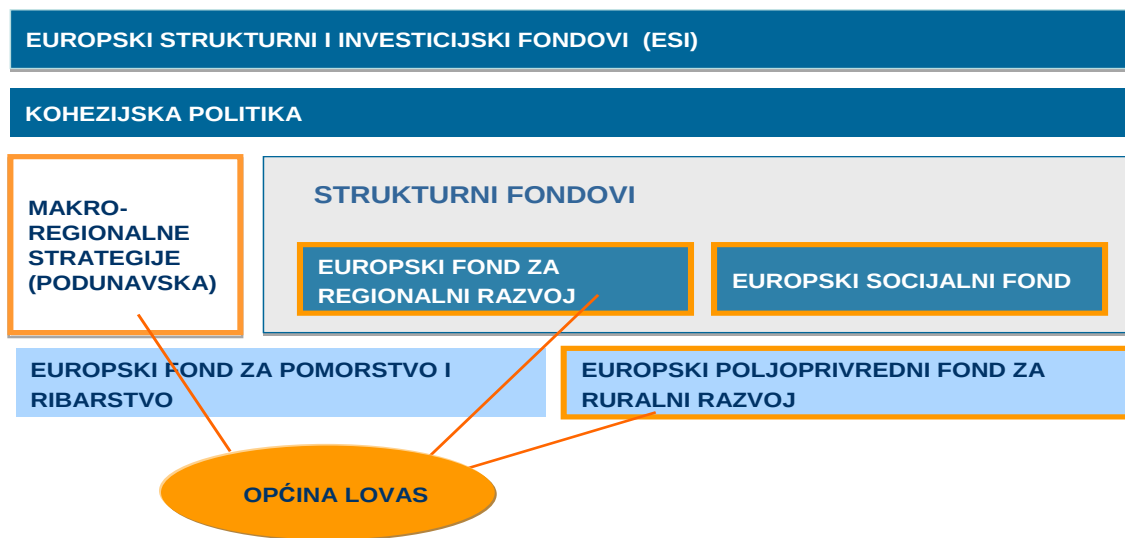
Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Jedna od najznačajnijih politika je Kohezijska politika, za koju je Europska unija u financijskom razdoblju 2014. - 2020. izdvojila **376 milijardi eura iz svog proračuna**. Kohezijska politika Europske unije financira se iz 3 glavna fonda:

Kohezijski fond – cilja na države članice čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije te financira projekte iz područja prometa i okoliša.

Europski fond za regionalni razvoj – za cilj ima jačanje ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji te smanjenje razvojnih razlika između njenih regija.

Europski socijalni fond – potiče zapošljavanje i mogućnosti zaposlenja u Europskoj uniji. Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond poznati su i pod nazivom strukturni fondovi.

Slika 2.1: Europski fondovi

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Osim navedenih, u financijskoj perspektivi 2014. - 2020. na raspolaganju su i **Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj** te **Europski fond za pomorstvo i ribarstvo**. Svih pet fondova imaju zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi). U kontekstu sufinanciranja projekata za Općinu su najznačajniji Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

Strategija Europa 2020 je temeljni strateški dokument predložen od Europske komisije 2010. godine kako bi se unaprijedila ekonomija Europske unije. U okviru strategije EU 2020 posebnu ulogu imaju regionalne vlasti te jedinice lokalne samouprave (lokalne vlasti). Europa 2020 naslijedila je Lisabonsku strategiju za razdoblje 2000. - 2010. Budući da EU strategija ne predstavlja samo formalnost, nego dokument prema kojemu se sav razvoj EU-a usmjerava (financira), za Hrvatsku kao novu članicu pa tako i Općinu Lovas bitno je stalno imati na umu temeljne odrednice razvoja EU. Glavni prioritet strategije EU 2020 je pokretanje ekonomskog rasta. Ekonomski rast mora biti:

- *pametan* (učinkovite investicije u obrazovanje i inovacije),
- *dugoročno održiv*,
- *uključiv*, sa snažnim naglaskom na stvaranje novih radnih mjesta i smanjivanju siromaštva

Projekti u donjim područjima imati će prednost u financiranju iz strukturnih fondova EU. Općina će se sa svojim razvojnim projektima kandidirati za sufinanciranje strateških projekata iz Europskog fonda ruralnog razvoja, Europskog fonda regionalnog razvoja te Europskog socijalnog fonda. Ključni izazov će biti pripremiti projekte u okviru sektora prikazanih na slici 2.2. koji će biti sufinancirani iz tih fondova. Ulaskom u punopravno članstvo EU, položaj i odgovornost za vlastiti razvoj jedinica lokalne samouprave se radikalno mijenja. Pored zajedničke agrarne politike (CAP), politike regionalnog i ruralnog razvoja su najvažnije zajedničke ekonomske politike u EU.

Slika 2.2. Sektori u koja će EU usmjeravati ulaganja Kohezijskih fondova

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Strukturni fondovi, kao glavni financijski instrumenti za poticanje regionalnog razvoja u koje se izdvaja oko 33% proračuna EU, po prvi put postaju dostupni i jedinicama lokalne samouprave u Hrvatskoj. U svojoj strategiji EU 2020, koja obuhvaća razdoblje od 2014. - 2020.g, EU definira jasno određenje nastavka proaktivne politike regionalnog razvoja s ciljem poticanja razvoja europskih regija s razinom razvijenosti nižom od europskog prosjeka.

U nastavku su opisani **tematski ciljevi EU 2020**. Sve ono što ne podliježe tim ciljevima neće biti u fokusu EU razvoja, a to pak znači da neće biti sredstava za nešto što nije u fokusu EU politike. S druge strane, to ne znači da se neće moći financirati stvari koje nisu u domeni EU politike, no takvim ulaganjima pronalaženje financijskih sredstava će biti otežano, a realizacija takvih projekata zahtijevati će puno više „opravdavanja“ takve investicije. U okviru Strategije Europa 2020 navodi se 11 tematskih ciljeva za razdoblje 2014 – 2020:

1.	Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2.	Proširenje pristupa i korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3.	Podizanje konkurentnosti MSP, poljoprivrednih proizvođača, ribara i akvakulture
4.	Poticanje pomaka prema nisko-karbonskim tehnologijama u svim industrijama
5.	Poticanje prilagođavanja klimatskim promjenama i upravljanja rizicima
6.	Zaštita okoliša i unapređivanje efikasnosti i korištenja energije
7.	Izgradnja energetske učinkovitosti i održivog transporta
8.	Poticanje zapošljavanja i mobilnosti radne snage
9.	Poticanje socijalnog uključivanja i borba protiv siromaštva
10.	Ulaganje u obrazovanje i cjeloživotno obrazovanje
11.	Unapređivanje institucionalnog kapaciteta i učinkovitosti uprave

Iznimno je važno u ovome trenutku za Općinu da raspolaže pravim informacijama u pravo vrijeme. Ulaskom Hrvatske u EU, Zagreb i resorna Ministarstva će sve više imati ulogu posrednika, a sve manje izvršnih tijela koja potpuno samostalno definiraju razvojnu politiku zemlje. I dalje će postojati neovisnost pri definiranju razvojne politike države, ali uvijek temeljem okvira i „pravila igre“ koje uspostavlja Bruxelles. Stoga je bitno da se Općina i općinski subjekti uključe u razne međunarodne organizacije, da jačaju suradnju sa EU članicama, te da sudjeluju u udruženjima koja okupljaju gradove i općine EU. Preko takvih udruženja će se lakše moći prezentirati lokalne potrebe i pronaći one zajedničke potrebe gradova i općina EU za koje će se onda tražiti rješenja u Bruxellesu.

2.2. Usklađenost s dokumentima više hijerarijske razine

2.2.1. Nacionalni operativni programi

Na temelju Partnerskog sporazuma između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske, razvijena su tri glavna operativna programa koji su prihvaćeni i usuglašeni s EK: *Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.*, *Operativni program ruralnoga razvoja 2014. – 2020.* te *Operativni program Učinkovitost i ljudski potencijali*. Dokument *Strategije razvoja Općine 2020.* usklađen je s operativnim programima, osobito s Operativnim programom ruralnog razvoja.

Slika 2.3. Nacionalni operativni programi

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Europska komisija je u svibnju 2015. odobrila 24 programa ruralnog razvoja (Bugarska, Češka, Hrvatska, Irska, Italija, Njemačka, Rumunjska, Španjolska, Švedska i Ujedinjena Kraljevina) koji su usmjereni na poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede EU, brigu o seoskim krajevima i klimi te na jačanje gospodarske i društvene strukture ruralnih zajednica u razdoblju do 2020. Očekuje se da će se tim programima otvoriti više od 40 000 radnih mjesta u ruralnim područjima i oko 700 000 mjesta osposobljavanja i tako potaknuti inovacije, prijenos znanja, održivija poljoprivredna praksa i jačanje ruralnih poduzeća. Za programe su na raspolaganje stavljena sredstva iz proračuna EU-a u vrijednosti od 27 milijardi EUR, a sufinancirat će se javnim sredstvima na nacionalnoj i regionalnoj razini i/ili privatnim sredstvima.

Operativni program ruralnoga razvoja Republike Hrvatske 2014 – 2020 vrijedan EUR 2.4 milijarde sufinancira se iz Europskog fonda ruralnog razvoja koji ima za glavni cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Fond za ruralni razvoj poboljšava upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja za razdoblje 2007. - 2013. Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike

(CAP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva Strategije Europa 2020 promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj Europskoj uniji. Pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Programom ruralnoga razvoja 2014. -2020. definiraju se tri dugoročna strateška cilja:

Cilj 1. Poticati konkurentnost poljoprivrede

Cilj 2. Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama

Cilj 3. Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja

Operativni program Konkurentnost i kohezija se sufinancira iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF), a njegova se strategija temelji na koncentraciji ulaganja kroz deset tematskih ciljeva:

Cilj 1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija

Cilj 2. Korištenje informacijsko – komunikacijske tehnologije

Cilj 3. Postizanje poslovne konkurentnosti

Cilj 4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

Cilj 5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima

Cilj 6. Zaštita okoliša i održivost resursa

Cilj 7. Povezanosti i mobilnost

Cilj 8. Socijalno uključivanje i mobilnost

Cilj 9. Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Cilj 10. Tehnička pomoć

Osnovni cilj ***Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali*** je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih. Temelji se na pet glavnih ciljeva¹:

Cilj 1. Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage

Cilj 2. Socijalno uključivanje

Cilj 3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Cilj 4. Pametna administracija

Cilj 5. Tehnička pomoć

¹ Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

2.2.2. Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske

Europska unija pokrenula je inicijativu izrade strategija pametne specijalizacije kao novi pristup gospodarskom razvoju koji je baziran na ciljanoj podršci istraživačko razvojnim aktivnostima i inovacijama. Države članice usredotočile su se na stvaranje novog modela gospodarskog rasta koji će povećati ukupnu konkurentnost EU-a i smanjiti razlike u razvoju između gospodarstava svojih 28 članica. Vlada Republike Hrvatske donijela je na sjednici održanoj 30. ožujka 2016. godine Odluku o donošenju Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Cilj Strategije jest omogućiti učinkovitije korištenje ESI fondova i povećati sinergiju između sredstava EU-a i sredstava nacionalnih i regionalnih politika. Strategija pametne specijalizacije (u daljnjem tekstu: S3) trebala bi se temeljiti na dostupnim resursima i potencijalu za njihovo korištenje, identifikaciji konkurentnih prednosti, te tehnološkoj specijalizaciji kao temelju budućih inovacija. S3 će zemljama članicama pomoći potaknuti javne i privatne investicije u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije. Umjesto da se prati pristup „odozgo prema dolje“, primarno uključujući javni sektor, procesu izrade S3 treba se pristupiti „odozdo prema gore“ i kroz suradnju i zajednički napor javnog, znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora i kroz proces poduzetničkog otkrivanja utvrditi vlastite snage i konkurentne prednosti.

Slika 2.4. Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske 2020.

Izvor: Vlada RH: Strategija pametne specijalizacije RH 2020.

Glavni cilj S3 je transformirati hrvatsko gospodarstvo i povećati njegovu konkurentnost, koncentrirajući resurse znanja te povezujući ih s ograničenim brojem prioriteta. Identifikacijom ključnih prioriteta u S3 omogućit će se koncentracija istraživačkih kapaciteta i infrastrukture. To će koristiti i javnom i privatnom sektoru, koji će na taj način okupiti kritičnu masu istraživača koji će zajednički raditi na strateškim temama istraživanja i razvoja s ciljem postizanja istraživačke izvrsnosti te njihove komercijalizacije. S3 će biti vodeći princip koji okuplja poslovnu zajednicu, znanstveno-istraživačke i javne institucije kao i građane, s primarnim ciljem razvoja i korištenja inovacija za poticanje

gospodarskog rasta i konkurentnosti. To će se postići provedbom S3, ne samo kroz aktivnosti predviđene Europskim fondom za regionalni razvoj, već i kroz aktivnosti predviđene kroz druge financijske izvore za istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije na nacionalnoj i EU razini.

2.2.3. Strategija Vukovarsko – srijemske županije

Strategija Vukovarsko – srijemske županije izrađena je za razdoblje 2011. – 2013. godine. Dokument strategije predstavlja konzistentan strateški okvir za razvoj županije s utvrđenim strateškim ciljevima, prioritetima, mjerama. Ciljevi, prioriteti i mjere u skladu su s prioritetima razvoja statističke regije Kontinentalne Hrvatske, kojoj pripada Vukovarsko-srijemska županija, te Nacionalnim strateškim referentnim okvirom Republike Hrvatske i ujednačeni s razvojnim prioritetima navedenim u Strategiji regionalnog razvoja Republike Hrvatske. Strategija definira četiri glavna cilja:

1. Konkurentno gospodarstvo
2. Razvoj ljudskih resursa i kapaciteta za upravljanje razvojem
3. Kvalitetno prostorno planiranje, moderna infrastruktura i očuvani okoliš
4. Unapređenje kvalitete života

Strateški ciljevi i prioriteti prate razvojne smjerove zacrtane Strategijom regionalnog razvoja RH te prate i definirane ciljeve i prioritete za financiranje sredstvima EU.

2.3. Planiranje razvoja u ruralnim JLS

Članstvom u Europskoj uniji, Republika Hrvatska se opredijelila za postizanje bržeg i naprednijeg pametnog rasta. Održivi i uravnoteženi gospodarski i društveni razvoj potreban je kako bi se potaknuo ujednačen regionalni razvoj i prihvatljiva kvaliteta života u svim regijama, usporediva s prosjekom Europske unije. Jedan od glavnih uzroka neravnomjernog regionalnog razvoja u Hrvatskoj jest visoka razina fiskalne centralizacije i vođenja ekonomskih politika na razini središnje ekonomske vlasti. Hrvatska vlada nije do sada vodila sustavnu politiku regionalnog razvoja. U tom smislu jedinice lokalne samouprave, dakle gradovi i općine, nisu uživale snažniju podršku svome razvoju od strane središnje države. Hrvatsku karakteriziraju niske stope rasta s obzirom da je tranzicijska zemlja. Nedostatne stope rasta često su posljedica komplicirane birokracije, odnosno nemogućnosti lokalne samouprave da mijenja lokalne planove te da porezima i prirezima utječe na motivaciju stranih investitora. Iz tog razloga nužno je dozvoliti lokalnim jedinicama da njihova brzina i efikasnost postanu bitnim faktorima rasta. Hrvatska je

članstvom u Europskoj uniji te samim time i mogućnostima korištenja europskih fondova napravila određene korake prema decentralizaciji, odnosno stvorila preduvjete za razvoj decentralizacije.

Promjena u pristupu planiranja razvoja u ruralnim jedinicama lokalne samouprave kroz spuštanje razine ovlasti i odgovornosti na lokalnu razinu, predstavlja glavni faktor budućeg smjera razvoja JLS i najbrži put doseg europskog prosjeka.

U tom kontekstu je u EU razvijen pristup CLLD – Community Led Local Development - specifičan pristup podrške jedinicama lokalne samouprave koji uključuje lokalne zajednice i organizacije da pridonose ostvarivanju ciljeva Strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast. Proteklih dvadeset godina CLLD pristup financiran od strane strukturnih fondova te fondova ruralnog razvoja pomaže jedinicama lokalne samouprave u dugoročnom razvoju lokalnih područja. Metodologija CLLD pristupa temelji se na sljedećim odrednicama:

- Fokus na specifična sub-regionalna područja
- Razvoj vođen od strane JLS tj. od lokalnih akcijskih grupa sastavljenih od predstavnika lokalne javnosti i privatnih socio-ekonomskih interesa
- Provođenje razvoja kroz integrirane i sektorske lokalne strategije razvoja uzimajući u obzir lokalni potencijal i potrebe
- Uključivanje inovacija u kontekst jedinice lokalne samouprave te umrežavanje i suradnja s drugim jedinicama lokalne samouprave.

Važno je napomenuti kako je CLLD metodologija jedinstvena, tj. primjenjiva je za sve regije i jedinice lokalne samouprave omogućujući svima na taj način korištenje EU fondova za izgradnju kapaciteta, privatno – javna partnerstva, strategije razvoja, umrežavanje i razmjenu iskustva. U okviru strateškog razdoblja 2014. – 2020. cilj je od strane strukturnih i investicijskih fondova proširiti i pojednostaviti korištenje CLLD pristupa kao alata za razvoj jedinica lokalne samouprave. U tom kontekstu će se provoditi sljedeće:

- Poticanje jedinica lokalne samouprave na implementaciju integriranih bottom-up pristupa razvoja (spuštanje razine ovlasti i odgovornosti na lokalnu razinu)
- Razvoj kapaciteta jedinica lokalne samouprave (turistički, društveni, kulturni, gospodarski), poticanje inovacija, poduzetništva i ostalih potencijala razvoja
- Poticanje sudjelovanja, uključenosti i zajedništva u okviru same zajednice s ciljem povećanja učinkovitosti politika EU

- Podrška pri upravljanju na više razina omogućavajući jedinicama lokalne samouprave da u potpunosti sudjeluju u oblikovanju i provedbi ciljeva Europske Unije

U financijskoj perspektivi 2014. – 2020., odnosno u kontekstu novih politika ubrzanog razvoja nedovoljno razvijenih regija i lokalnih zajednica koje su definirane Strategijom 2020, EU se opredijelila za novi pristup planiranju razvoja "odozdo - prema gore" u kojem jedinice lokalne samouprave preuzimaju potpuno odgovornost za planiranje svoga razvoja i njegovu implementaciju. Drugim riječima, razvojne strategije županija, kao jedinica regionalne uprave te nacionalne razvojne strategije gube značenje koje su imale u financijskoj perspektivi 2017. - 2013. Ovaj dokument je u tom smislu u cijelosti usklađen s novim temeljnim pristupom planiranja koji je definiran u Strategiji EU 2020.

Tablica 3.1. Osnovni podaci o teritoriji Općine

Općina	km ²
Površina	42,52
Dužina državne granice	9.337
Dužina županijske granice	-
Dužine međuopćinske granice	21,949

Izvor: Prostorni plan općine Lovas

Ukupna površina Općine iznosi 4252 ha ili 42,52 km², a sastoji se iz dvije katastarske općine: katastarska općina Lovas ukupne površine 2401 ha i katastarske općine Opatovac ukupne površine 1851 ha.

Naselje Lovas

U pisanim dokumentima Lovas je prvi puta zabilježen 1385. godine kao Lovasci. U starim dokumentima nalazimo da je selo Lovas locirano tamo gdje je danas u lovaskom hataru velika Staro selo, istočno od današnjeg sela. Kundrovac je veliki hatar južno od bijelog Dola, na sredini između Ilače i Tovarnika. Pod konac 14. st. zapisan je jedan Lovas, a već godine 1404. navode se dva sela pod istim imenom, i to Veliki (Nagylowaz) i Slovački (Tothlowas). U drugoj polovici 15. st. zabilježen je samo Dugi Lovas (Hozylowas). Prema tome nema sumnje, da su u tom selu isprva bile dvije grupe stanovništva, jedna sasvim hrvatska i druga, veća, s pomiješanim naseljem različitih socijalnih tipova. U kasnijem razvijanju ili su se oba sela sjedinila u jedno dugo selo ili je Veliki Lovas dobio ime "Dugi". Iako je Lovas bio jako naselje, ipak u njemu nije bilo crkve, svakako zbog toga što je u njegovom prvom susjedstvu bilo nekoliko crkava. Selo Bijeli Dol zapisano je u poznatim spomenicima uvijek u službenom obliku "Belwegh", u kojem riječ welgh zapravo volgy, znači dol. Izvorno ime Lovasa dolazi iz mađarskog književnog jezika i znači konjušara. Međutim, vjerojatno su ga starosjedioci, koji su tada u Lovasu živjeli preuzeli, odnosno usvojili ga kao matično ime i zadržali ga do danas.

Naselje Opatovac

U starim dokumentima nalazimo da se selo Opatovac nalazilo na današnjoj lokaciji. U 14. st. nalazimo ga u rukama Hrvatskih (Horvath). Po imenu sudeći Opatovac je najprije iz jobagionske organizacije došao u posjed benediktinaca, te je prema samostanskom opatu i dobio ime. O samostanu benediktinaca u Opatovcu ili u njegovoj blizini nema jasnih vijesti. Ne donosi ih ni papin legat iz godine 1333.-1335. Ipak bi se moglo naslutiti da je kraj Opatovca stajao u 12. i 13. st., a onda i kasnije benediktinski samostan. U monasteriologiji poznata je opatija B. Djevice Marije "De Kopan in Sirmio". Kraj Opatovca postoji i danas na strani prema Lovasu veliki hatar koji se zove Kopinac. Sličnost tih imena Kopan i Kopinac i položaj kraj Opatovca, a i samo ime Opatovac upućuje na vjerojatnost na postojanje benediktinskog samostana na tom zemljištu. Kako je Opatovac izgrađen na Dunavu, u njemu je bila skela i luka, koje spominju već u posjedu Hrvatskih. Uz njih je bila i carina, koju su samo na brodarini skraja 15. st. cijenili 3 forinta. Zbog položaja Opatovac je lijepo napredovao, te ga godine 1491. nalazimo već kao trgovačko - obrtničko mjesto. Papin Legat iz godine 1333.-1335. nije u Opatovcu našao župu, kao ni u susjednom Vučjem Dolu. Ako je kraj Opatovca postojao u 13. st. Benediktinski samostan onda je to i shvatljivo. Ipak u popisu imanja Gorjanskih iz godine 1478. navode u Opatovcu crkvu, za koju kaže da je od kamena i bez tornja. U službenim spomenicima Opatovac zovu APATHY. Hrvatsko ime postojalo je i pod Turcima, i otuda, pretpostavljamo, i za dotursko vrijeme.

3.2. Prirodni i prostorni potencijali

Općina ima površinu od 42,52 km², od čega najviše odlazi na poljoprivredne površine. Na prostoru Općine prema pogodnostima za obradu izdvojene su dvije skupine tla. Prva najpogodnija skupina obuhvaća osobito vrijedno obradivo tlo koje zauzima gotovo čitav prostor Općine. To je tipični seniglejni černozen na praporu, eutrično smeđe tlo, aluvijalno (fluvisol) tlo obranjeno od poplava. Karakterizira ih slaba osjetljivost prema kemijskim polutantima. Druga skupina, ograničeno obradivo tlo nalazi se u središnjem i istočnom dijelu općine, uz kanale Zmajevac i Bečka.

Tablica 3.2. Struktura zemljišnih površina na području Općine

	UKUPNO	Poljoprivredno	Šumsko	Neplodno tlo	Trstici
Površina (ha)	4.252	3.515	235	499	3

Izvor: VSŽ Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo i ruralni razvoj: INFORMACIJA o ostvarenjima biljne proizvodnje u 2015. godini

ŠUME

Na području Općine u njenom središnjem zapadnom dijelu i na Opatovečkoj adi nalaze se šume gospodarske namjene. Od šumskog zemljišta na području Općine na čitavom prostoru općine nalaze se šumarci koje možemo svrstati u površine značajne iz vegetacijskog i ambijentalnog aspekta.

Šumama gospodarske namjene gospodare šumarije na osnovu šumsko-gospodarskih osnova, dok zaštitne šume (šumarci) imaju poseban režim zaštite i čije gospodarenje je propisano posebnim planom ili proizlazi iz Zakona o zaštiti prirode. Na području Općine gospodarenje šumama je u nadležnosti Hrvatske šume, Uprava šuma – Podružnica Vinkovci.

POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Struktura poljoprivrednih površina Općine prema kategorijama, ukazuje na veliki udio oraničnih površina, što je u vezi s bonitetnom strukturom zemljišta. Prema bonitetnoj vrijednosti zemljišta određena je i njegova namjena za posebne poljoprivredne kulture.

U skladu s takovom strukturom je i koncentracija zemljišta pogodnog za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju nalazi se na čitavom dijelu općinskog prostora. Najveći dio zemljišta nalazi se u kategoriji izuzetno vrijednog poljoprivrednog zemljišta (I-III bonitetna klasa).

Tablica 3.3. Površine obradivog zemljišta po kulturama (izraženo u površini - ha)

	Oranice	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Pašnjaci	UKUPNO
Općina Lovas	3.178	43	171	0	123	3.515

Izvor: VSŽ Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo i ruralni razvoj: INFORMACIJA o ostvarenjima biljne proizvodnje u 2015. godini

HIDROGEOLOŠKE CJELINE

Osnovno obilježje hidrografije Općine je rijeka Dunav čija je duljina toka kroz područje Općinu od km 1318+500 do km 1314 u dužini od 4,5 km, dok je prosječna širina cca 620 m. Rijeka Dunav s ukupnom površinom sliva od 816.950 km² i dužinom od 2.857 km druga je po veličini rijeka u Europi. Dunav izvire u Njemačkoj u južnom dijelu Schwartzwalda, a ulijeva se u Crno more u Rumunjskoj kod mjesta Sulina. Dužina rijeke Dunav u Republici Hrvatskoj je 137,55 km i proteže se od rkm 1433+060 (granica s Republikom Mađarskom uzvodno od mjesta Batina) do rkm 1295+200 kod Iloka. Općina prema teritorijalnim osnovama za upravljanje vodama-ustrojstvu vodnoga gospodarstva, pripada području sliva Drave i Dunava, a prema Odluci Vlade Republike Hrvatske (NN 98/98) u cijelosti se nalazi na Slivnom području «Vuka». Slivno područje «Vuka» ukupne površine 1793,28 km², obuhvaća prirodnu cjelinu hidrografskog sliva rijeke Vuke, Drave i Dunava. Desno zaobalje rijeke Dunav, a kojem pripada i područje Općine Lovas dio je bujičnog područja Fruške gore (slivovi pritoka Dunava od Opatovca do Iloka). Kao značajniji recipijenti na području Općine Lovas su kanali Bečka i Zmajevac koji utječu u Dunavski rukavac ispred Opatovačke ade.

Kanalska mreža i uređenje Dunavca - zalaganjem «Hrvatskih voda», a dakako i Općine Lovas saniran je veći dio kanalske mreže u Općini Lovas. Pored toga izvršeni su i određeni radovi na uređenju Dunavca u Opatovcu.

3.3. Stanovništvo

Vukovarsko - srijemska županija prema posljednjem popisu stanovništva broji ukupno 179 521 stanovnika. Općina sa svoja dva naselja Lovas i Opatovac, prema podacima Državnog zavoda za statistiku prema popisu iz 2011. godine broji 1.214 stanovnika. Kretanja broja stanovnika pokazuju da je srpskom agresijom 1991. godine praktički došlo do demografske katastrofe na području Općine te je broj stanovnika u 2001. godini bilježio smanjenje za 30%. Pad broja stanovnika, iako u manjem intenzitetu, nastavio se i u vremenskom razdoblju 2001. – 2011.

Tablica 3.4. Ukupan broj stanovnika u Županiji i na području Općine

	POVRŠINA		STANOVNIŠTVO		
	Km ²	%	1991.	2001.	2011.
ŽUPANIJA	2 444,48	100	231.241	204.768	179.521
OPĆINA	42,52	1,74	2.231	1.579	1.214

Izvor: DZS

Temeljem prikazanih tablica i podataka, u okviru ukupnog broja stanovnika zabilježen je veći broj žena u odnosu na muškarce na području Općine, međutim u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva, dominira veći udio muškaraca. Prosječna starost žena kreće se oko 47 godina, dok taj broj za muškarce iznosi 41 godinu.

Tablica 3.5. Ukupan broj stanovnika na području Općine

Općina	Spol	Ukupno	Radno sposobno st. (15 – 64 god.)	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina	Prosječna starost
Lovas	sv.	1.214	777	335	272	136	44,4
Lovas	m	576	396	121	90	37	41,4
Lovas	ž	638	381	214	182	99	47,1

Izvor: DZS

Iako prema posljednjem popisu stanovništva na području Općine živi više žena u odnosu na muškarce, u udjelu radno sposobnog stanovništva prevladava veći udio muškaraca.

Prosječna starost muškaraca kreće se oko 41 godine, dok za žene taj broj iznosi oko 47 godina. Gledajući broj stanovnika prema naseljima, naselje Lovas broji više nego duplo stanovnika u odnosu na naselje Opatovac. U oba naselja prevladava veći broj žena nad muškarcima.

Tablica 3.6. Ukupan broj stanovnika prema naseljima Općine

Naselje	Spol	Broj stanovnika
Lovas	sv.	869
Lovas	m	410
Lovas	ž	459
Opatovac	sv.	345
Opatovac	m	166
Opatovac	ž	179

Izvor: DZS

3.3.1. Kretanje nezaposlenosti i struktura radnih mjesta

Prema strukturi radnih mjesta na području Općine na dan 31.12.2014. dominira prerađivačka industrija koja zapošljava 138 radnika, nakon čega slijedi poljoprivredni sektor sa 66 zaposlenih te uslužne djelatnosti. U navedenim sektorima zaposleno je 71% radnika u odnosu na ukupan broj zaposlenih.

Tablica 3.7. Ukupan broj zaposlenih u Općini i struktura radnih mjesta (2014.)

UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH U OPĆINI	286
Poljoprivreda	66
Prerađivačka industrija	138
Trgovina na veliko i malo, popravak vozila	4
Prijevoz i skladištenje	3
Stručne znanstvene i tehničke djelatnosti	8
Javna uprava i obrana:	25
Obrazovanje	35
Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	7

Izvor: DZS

Na području Općine u 2014. godini zabilježeno je ukupno 123 nezaposlena, dok se u 2015. godini taj broj neznatno smanjio (5%). U ukupnom broju nezaposlenih u 2014. godini više je nezaposlenih žena, dok se u 2015. godini ta situacija mijenja, te je zabilježen veći broj nezaposlenih muškaraca.

Tablica 3.8. Ukupan broj nezaposlenih u Općini

Općina	Spol	2014. god	2015. god
Lovas	Ž	67	55
	M	56	62
Ukupno		123	117

Izvor: DZS

3.4. Gospodarstvo

Gospodarstvo Općine bazira se pretežito na poljoprivrednoj djelatnosti i šumskom gospodarstvu, dok je izostala industrijska proizvodnja (prehrambena i drvoprerađivačka industrija) koja bi pratila eksploataciju prirodnih resursa. Industrijska proizvodnja koncentrirana je u regionalnim ili gradskim središtima, koja su bila favorizirana po principu centralnih naselja, dok su ruralna rubna područja današnje Županije bila prepuštena laganom odumiranju u gospodarskom (i demografskom) smislu, a što je za posljedicu imalo emigracijska kretanja mlađe populacije prema gradskim središtima.

GOSPODARSTVO OPĆINE KARAKTERIZIRA POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO, TE OBRTNIŠTVO I MALO PODUZETNIŠTVO.

Poljoprivredna proizvodnja glavni je izvor dohotka za stanovništvo Lovasa i Opatovca.

Tablica 3.9. Podaci o gospodarskim subjektima na području Općine

Broj poduzeća	6
Broj OPG-a	87
Broj obrta	2
Broj zadruga	1

Izvor: Općina

POLJOPRIVREDA

Poljoprivreda predstavlja prvu po značaju gospodarsku granu Općine. Usprkos ograničenju, poljoprivredni sektor kako Vukovarsko-srijemske županije tako i Općine pokazao se vrlo elastičnim i u najtežim uvjetima. Osobito mu je visok stupanj tehničko-tehnološke stručnosti i osposobljenosti. Od presudnog je značaja za razvoj poljoprivrede kao najvažnije gospodarske grane ovog područja kvaliteta poljoprivrednog zemljišta kod odabira prostorno razvojne strukture same općine.

“Arator” d.o.o. Lovas i poljoprivredna zadruga “Lovas” djelovali su od 1953. godine, na području naselja Lovas i Opatovac. Od svog osnutka zadruga je bila nositelj gospodarskog razvoja u ova dva mjesta. Zadruga je do 1991. godine bilježila stalan rast kroz primjenu moderne tehnologije i agrotehnike za proizvodnju u poljoprivredi, na seljačkim gospodarstvima sa 700 ha i vlastitom imanju od 1200 ha oranica. U proizvodnji bilja ostvareni su vrhunski urodi kukuruza 11 t/ha, pšenice 7 t/ha, šećerna repa 70 t/ha, grožđa 20 t/ha, voća 70 t/ha. Zadruga je imala vlastitu sušaru, silose i skladišta za 10.000 t žitarica. Raspolagala je modernim strojevima i opremom s kojom je bilo moguće dati blagovremenu kvalitetnu uslugu poljoprivrednicima. Zadruga je učestvovala u znatnim sredstvima i drugim vidovima pomoći u izradi komunalne infrastrukture i objekata od javnog značaja u Lovasu i Opatovcu. Za svoj doprinos u mnogim aktivnostima zadruga je

dobila razna priznanja i zahvalnosti. Srbočetničkom agresijom 1991. godine Zadruga je doživjela velika razaranja i ljudske gubitke. Uništena je gotovo sva imovina Zadruga. Privatizacijom obavljenom tijekom 2016. godine od strane tadašnje uprave Aratora d.o.o., većina imovine PZ „Lovas“ i Aratora d.o.o. je prodana tvrtki Agro-Tovarnik d.o.o. u Tovarniku.

Značajno mjesto u poljoprivredi Općine zauzima i voćarska, stočarska i vinogradarska proizvodnja.

OBRTNIŠTVO I MALO PODUZETNIŠTVO

S obzirom da je gospodarstvo Općine Lovas uglavnom orijentirano na poljodjelstvo i stočarstvo od industrijskih djelatnosti može se govoriti samo u okviru malog i srednjeg poduzetništva u privatnom sektoru. Lovas i Opatovac u svojoj povijesti bila su napredna i razvijena mjesta pa je tako Lovas već početkom prošlog stoljeća imao telefonsku centralu i električnu mrežu. Krajem 19 stoljeća u Lovasu je osnovano Štedno i pripomoćno društvo, 1922. godine osnovano je više gospodarskih društava i zadruga. U Opatovcu je 1910. godine Gospodarska veresijska udruga imala 115 članova. Do rata je gospodarstvo Općine Lovas bilo vrlo snažno.

Uz razvijenu poljoprivredu, nisku nezaposlenost i velike mogućnosti razvoja industrije, malog i srednjeg poduzetništva te uslužnih djelatnosti gospodarski prosperitet Općine bio je na zavidnom nivou. Do rata je u pogonu «Borovo» u Lovasu radilo 350 radnika, uglavnom žena. Danas je pogon potpuno uništen i nije u funkciji. U Opatovcu u dispečerskom centru INA-e, zajedno s Dunavskim lydom, radilo je prije rata više od 40 djelatnika.

Potrebno je spomenuti i “Vupik” koji obrađuje oko 200 ha vinograda i oko 300 ha oranica na području Općine. Triko d.o.o Ilok - pogon tekstilne proizvodnje otvoren u Lovasu, upošljava 75 žena s područja općine Lovas i okoline. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva - kao značajan faktor gospodarskog razvoja, danas podižu sve više voćnjaka i vinograda te se bave intenzivnom ratarskom proizvodnjom i djelomično stočarstvom.

Tablica 3.10. Poduzeća registrirana na području Općine

NAZIV PODUZEĆA	LOKACIJA
ARATOR d.o.o.	Lovas
CITRUS d.o.o.	Lovas
TORZO d.o.o.	Lovas
AGENOR d.o.o.	Opatovac
METALFER STEEL d.o.o.	Lovas
AGROPRODUKT LOVAS d.o.o.	Opatovac

Izvor: Registar poslovnih subjekata

TURIZAM

Općina Lovas nema znamenitosti koje bi je izdvajale od ostalih područja Vukovarsko - srijemske županije. Svojom očuvanošću prirode, lovnim destinacijama i izletištima, te kulturnim sadržajima, uz mogućnost smještaja u izvornom seoskom ambijentu s pejzažnim osobitostima i originalnom gastronomskom ponudom, ima veliki potencijal za razvoj turizma. Razvoj turizma očituje se ponajprije u mogućnostima razvoja lovnog i ribolovnog turizma, seoskog turizma i gastronomije, sa popratnim sportsko-rekreacijskim sadržajima, te izletničkog i kulturno-edukativnog turizma.

RIBARSTVO

Rijeka Dunav, ribnjak u Lovasu, te postojeća akumulacija na potezu Čopinac otvaraju mogućnosti za razvoj ribarstva.

ŠUMARSTVO

Šume i šumsko zemljište kao obnovljivi i zato trajni nacionalni resursi proglašeni su Ustavom kao dobro od općeg interesa za Republiku Hrvatsku. Hrvatske šume, Uprava šuma – Podružnica Vinkovci, gospodari šumama i šumskim zemljištem na području Općine Lovas. Dio šuma na području uprave općine Lovas (16,54 ha), koje se nalaze u GJ Vukovarske Dunavske ade (odjeli 46abc i 49b), su odlukom SO Vukovar (Klasa 321-01/89-01/01, Ur.broj: 2196-07/89-1), nakon pozitivnog mišljenja Republičkog zavoda za zaštitu prirode, a na prijedlog Šumarskog fakulteta u Zagrebu, proglašene šumama s posebnom namjenom – “Specijalni rezervat šumske vegetacije”.

Smjernice gospodarenja ovim šumama iste su kao u gospodarskim šumama, osim što se razlikuju u zabrani čiste sječe šuma, loženju vatre, ispaši stoke, zabrani lova i nošenja vatrenog i drugog oružja pogodnog za lov, te zabrani gradnje i postavljanja objekata bez dopuštenja Ministarstva za zaštitu okoliša.

3.5. Komunalna infrastruktura

PROMETNI SUSTAV

Prometni sustav Općine uključuje cestovni, riječni, poštanski i telekomunikacijski promet, dok ne obuhvaća ili nije direktno uključen u druge grane prometa: pomorski, zračni i žičarski promet, koje su značajne u hrvatskom prometnom sustavu.

→ *Cestovni promet*

Najznačajniji cestovni pravac na području Općine Lovas je trasa državne ceste D2 Osijek-Vukovar- GP Ilok /granica Srbije/ koja prolazi sjevernim dijelom Općine paralelno uz tok rijeke Dunav i prolazi kroz naselje Opatovac.

Uprava za ceste županije Vukovarsko-srijemske upravlja i održava županijske ceste Ž4173 Sotin-Tovarnik, Ž4174 Opatovac-Lovas-Ž4173, Ž4198 (Lovas-(Ž4174)-Babska-Šarengrad (D2)). Državnom cestom D2 upravljaju Hrvatske ceste d.o.o.

Na području Općine Lovas od razvrstanih cesta postoje i lokalne ceste L46106 (D2 – Ž4173), te L46034 (Lovas-Mohovo).

Županijske ceste su javne ceste koje povezuju sjedište županije s gradovima i općinskim sjedištima, te sjedišta gradova i općina međusobno. Uspostavljenu mrežu županijskih cesta potrebno je kvalitetno održavati, kako bi se omogućio nesmetani razvoj i na taj način postupno smanjile razlike u razvijenosti s ciljem postizanja uravnoteženog razvitka područja. Pojedine pravce potrebno je modernizirati, kritične dionice rekonstruirati, sve u svrhu zadovoljenja gospodarskog razvoja i individualnih potreba uz osiguranje pouzdanosti i udobnosti javnog prometa.

Nerazvrstane ceste su prema posebnim propisima ceste koje se koriste za promet po bilo kojoj osnovi i koje su pristupačne većem broju korisnika, a koje nisu razvrstane u smislu posebnih propisa. U nadležnosti su jedinica lokalne samouprave te pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju komunalne djelatnosti. Gospodarenje mrežom nerazvrstanih cesta lokalna zajednica realizira provedbom planova kapitalnih investicija, koje uglavnom ispunjavaju, tako da je stanje u okviru mogućnosti dobro.

Proteklih godina asfaltirano je više od 14 km nerazvrstanih cesta, čime je posao asfaltiranja nerazvrstanih cesta u oba mjesta gotovo završen. Posebno važno za Lovas i Opatovac, a pokazalo se i šire, je izgradnja županijske ceste između Lovasa i Opatovca u dužini preko 3 km. Izvršena je obnova i modernizacija županijske ceste Lovas-Opatovac u dužini od 3500 m (ulaz u naselje Lovas te dio ulice Mlinska), koju je izvršila Županijska uprava za ceste.

→ *Riječni promet*

Vodostaj rijeke Dunav koji se svakodnevno prati već godinama, kreće se između –30 i +400 i tada nema nikakvih zapreka za plovidbu. Ako je vodostaj niži od – 30 kod Vukovara onda je plovidba moguća, ali uz ograničenje gaza plovila. U slučaju vodostaja višeg od +500 Dunav se mjestimice počinje izlijevati iz korita. U Opatovcu postoji državna riječna luka i pristanište.

Na rijeci Dunav postoji jedno adekvatno prirodno sklonište za brodove u Opatovcu. Prijašnjih godina namjera Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture bilo je da se ono uredi kao zimovnik za putničke i teretne brodove koji bi se našli na ovom području u slučaju pojave leda u zimskim mjesecima. Nositelj projekta izgradnje zimske luke u Opatovcu je Agencija za vodne putove.

POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE

Na području Općine djeluje jedan poštanski ured - poštanski ured 32237 Lovas, A. Starčevića 7. Poštanski ured obavlja sve poštanske usluge, usluge novčanog poslovanja (uplate-isplate, poslove štednje i isplatu po tekućim računima građana i skoro svih poslovnih banaka u Republici Hrvatskoj, usluge uplata i isplata po ugovorima, mjenjačku službu, itd.), telekomunikacijske usluge (telefonski razgovori iz govornice i poštanskom uredu) prijem i uručenje brzojava, prodaju maraka, vrijednosnica i dr.

Naselja Lovas i Opatovac su uključeni u moderan telekomunikacijski sustav Republike Hrvatske. Izmijenjen je veći dio mreže, a otvorene su i nove telefonske centrale u oba naselja, čime su Lovas i Opatovac praktički povezani s cijelim svijetom, najsuvremenijim pomagalicama moderne telekomunikacije. Izgradnjom repetitora (VIP; T-COM) oba naselja imaju dobru pokrivenost i na području mobilne telefonije. U pripremi je izgradnja bazne stanice GSM mreže - Tele2 u Opatovcu. Korisnicima interneta omogućena je brža veza ugradnjom ADSL sustava.

VODNO GOSPODARSKI SUSTAV

U svakodnevnoj praksi obavljanja poslova kojima se ostvaruje upravljanje vodama, djelatnost vodnoga gospodarstva, pored ostalog, rješava:

- zaštitu od štetnog djelovanja voda (uređenje vodotoka i drugih voda i zaštita od štetnog djelovanja voda: obrana od poplava i leda, zaštita od erozija i bujica, melioracijska odvodnja)
- korištenje voda (vodoopskrba, korištenje voda za melioracijsko navodnjavanje, korištenje vodnih snaga, korištenje voda za uzgoj riba, korištenje voda za plovidbu, korištenje voda za sport, kupanje, rekreaciju i druge slične namjene)
- zaštitu voda od onečišćavanja

→ *Vodoopskrba*

Vodovodna mreža naselja Lovas, u većem je dijelu obnovljena i to zahvaljujući donaciji Veleposlanstva Japana te sredstvima Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture, Hrvatskih voda, Fonda za regionalni razvoj Republike Hrvatske i Općine Lovas. Do sada je obnovljeno više od osam kilometara vodovodne mreže. Izgrađen je spojni vodoopskrbni sustav između mjesta Lovas i Bapska te je vodovod Lovas priključen na vodoopskrbni sustav grada Iloka. Također, izgrađen je i spojni cjevovod vodovoda Sotin-Mikluševci-Lovas, čime je vodovod Lovas uključen u subregionalni vodoopskrbni prsten. Jednako tako izgrađen je i spojni cjevovod Lovas-Opatovac-Mohovo, čime je riješena opskrba kvalitetnom pitkom vodom naselja Opatovac.

U Opatovcu su do sada izvršeni radovi na sanaciji vodovodne mreže gdje je ugrađen novi klorifikator i izmijenjeni dotrajali hidranti. Tijekom 2008. godine instalirani su i muljni ispusti. U tijeku je provedba projekta Rekonstrukcije vodovodne mreže naselja Opatovac i neobnovljenog dijela u Lovasu, ukupno vrijedna 5 milijuna kn.

→ *Korištenje voda za navodnjavanje*

Na cijelom vodnom području sliva Drave i Dunava primjetan je nedostatak vode u tlu tijekom vegetacijskog razdoblja. Taj se nedostatak povećava idući od zapada ka istoku, te je izraženiji u Slavoniji i Baranji gdje je i manja ukupna količina godišnje oborine. Kako bi se štete svele na minimalnu moguću mjeru potrebna je primjena suvremenih tehnologija obrade tla i izgradnja melioracijskog sustava za navodnjavanje.

S obzirom na klimatološka i pedološka obilježja područja, postoji mogućnost, a i potreba za navodnjavanjem u poljoprivrednoj proizvodnji. Postoji zanimanje za navodnjavanje sjemenskog kukuruza, proizvodnje sadnica vinove loze kao i ostalih poljoprivrednih kultura, te želja za postizanjem stabilne proizvodnje sa što većim prinosima.

Završena je izgradnja akumulacije vode Opatovac i izgrađen sustav navodnjavanja do pojedinih parcela, čime će biti, nakon punjenja akumulacije, stvorena mogućnost za navodnjavanje cca 500 ha poljoprivrednih površina. Zbog velike važnosti navodnjavanja planirano je i proširenje projekta – dodavanjem vode iz rijeke Dunav.

→ *Odvodnja otpadnih voda*

Sredstvima Hrvatskih voda i Općine izrađena je projektna dokumentacija te ishođena lokacijska i načelna građevinska dozvola za I. fazu projekta izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda naselja Lovas i Opatovac. Ukupna vrijednost izgradnje sustava odvodnje procijenjena je na HRK 35 milijuna stoga je predviđena fazna izgradnja. Do sada je u projekt uloženo HRK 7 milijuna čime je izgrađena kanalizacija u dijelu lovaskih i

opatovačkih ulica te spojni put između naselja Lovas i Opatovac. Izgradnja sustava odvodnje kao i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda planira se završiti u narednih dvije godine.

ENERGETSKI SUSTAV

→ Elektroopskrba

Na području Općine od elektroprijenosnih uređaja, pod ingerencijom HEP d.d. Elektroprijenosno područje Osijek, južnim dijelom općine prolazi postojeći elektroprijenosni uređaj – dalekovod 400 kV i elektroprijenosni uređaj – dalekovod 110 kV. Područjem Općine, u sjevernom dijelu Općine, južno od naselja Opatovac, prolazi postojeći elektroprijenosni uređaj - dalekovod 35 kV iz smjera Općine Sotin do TS 35/10 istočno od naselja Opatovac. Iz smjera Općine Tovarnik zapadnim te onda središnjim dijelom Općine, zapadno od općinskog središta Lovas prolazi postojeći elektroprijenosni uređaj – dalekovod 35 kV do TS 35/10 Opatovac. Područje Općine napaja se električnom energijom iz TS 35/10 kV Opatovac putem odvojenih VP 10(20) kV.

Osim naselja Lovas i Opatovac, navedeni dalekovodi napajaju i područja naselja u drugim općinama, te su stoga koridori od važnosti ne samo za područje Općine Lovas nego i šire.

Rekonstrukcija niskonaponske elektromreže u najvećem je dijelu završena. Zalaganjem „Hrvatske elektroprivrede“ obnovljena je visoko i nisko naponska električna mreža, izgrađene su ili obnovljene trafostanice u oba mjesta, postavljena je i u uporabi nova javna rasvjeta. Uz „Hrvatsku elektroprivredu“, koja je uložila ogroman napor kako bi se stanje u elektroopskrbi na području općine normaliziralo, u rješavanje ove problematike sredstva su uložili i Vukovarsko-srijemska županija te Općina.

Tijekom 2014. godine u oba naselja Lovas i Opatovac postavljena je moderna i ekonomična LED javna rasvjeta.

→ Plinoopskrba

Na području Općine južno od naselja Opatovac prolazi magistralni plinovod Negoslavci – Opatovac DN 400, a u planu je gradnja, nakon 2011. godine, magistralni međunarodni plinovod Slavonski Brod – Ilok DN 600.

Na području Općine postoji izgrađena srednjetačna plinska mreža u naseljima Lovas i Opatovac. Opskrba Općine prirodnim plinom, vrši se preko MRS Negoslavci putem visokotlačnog plinovoda Negoslavci – Opatovac.

U budućnosti se planira povišenje tlaka u postojećem plinovodu Negoslavci – Opatovac sa današnjih 3 bara na 12 bara. Prije povećanja tlaka u VT plinovodu Negoslavci – Opatovac potrebno je izgraditi redukcijsku stanicu RP Opatovac.

GOSPODARENJE KOMUNALNIM OTPADOM

Komunalni otpad se s područja općine Lovas organizirano odvozi van područja Općine. Otpad odvozi poduzeće „EKOFLOR PLUS” s kojim je Općinsko vijeće potpisalo Ugovor o davanju koncesije za odvoz otpada. Najveći dio nelegalnih „divljih” deponija otpada je saniran radom općinskog komunalnog pogona te sredstvima Općine i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, koji je u tu svrhu općini omogućio nabavku bagera gusjeničara. Tijekom 2016. u potpunosti je sanirano i zatvoreno službeno odlagalište Šljivici sredstvima Kohezijskog fonda Europske unije i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Pokušavaju se iznaći sredstva za sanaciju preostale dvije „divlje” deponije u Lovasu, dok je u Opatovcu riješen problem divljih deponija.

U izradi je i novi Plan gospodarenja otpadom.

GROBLJA

Na području Općine locirana su tri groblja - katoličko u Lovasu te katoličko i pravoslavno u Opatovcu. Uz pomoć komunalnog pogona općine sva tri groblja danas se redovito održavaju. Na grobljima su izgrađeni nogostupi, postavljene ograde, a na mjestu masovne grobnice u Lovasu postavljeno je spomen obilježje te uređena kapelica. Sredstvima Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, Vukovarsko-srijemske županije i Općine Lovas izgrađene su dvije mrtvačnice, u Lovasu i Opatovcu. Obje mrtvačnice prigodno su opremljene potrebitom opremom.

3.7. Obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb

OBRAZOVANJE

Na području obrazovanju u Općini djeluje osnovna škola te dječji vrtić.

→ Osnovna škola

Osnovna škola u Lovasu djeluje preko 220 godina. Zgrada OŠ “Lovas” obnovljena je i uređena prema suvremenim pedagoškim standardima. Osnovni problem OŠ “Lovas” je mali broj učenika. OŠ “Lovas” ima i svoje područno odjeljenje u Opatovcu, gdje, također prostor zadovoljava no jednako tako ostaje problem malog broja učenika. Danas školu pohađa svega 74 učenika.

Kontinuitet rada škole i postignuća u obrazovanju na putu su razvitka Općine Lovas. Godine 2005. svečano je predana na uporabu nova školska športska dvorana u Lovasu. Izgradnju i opremanje ovog 6 milijuna vrijednog objekta financiralo je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka uz potporu sredstava iz EIB programa. Športska dvorana, osim za učenike, otvorena je i za sve mještane, a dio športske opreme nabavila je Općina.

→ *Dječji vrtić*

Godine 2001. otvoren je dječji vrtić "Bajka" u Lovasu. Izgradnju vrtića financirala je međunarodna organizacija USAID. Potaknuta sve većim interesom roditelja, Općina je početkom 2015. godine pokrenula inicijativu za osnivanje dječjeg vrtića Lovas. Danas dječji vrtić djeluje kao ustrojstvena jedinica Osnovne škole Lovas i radi u dvije vrtićke grupe koje ukupno broje 34 djece. Predškolska nastava tzv. Mala „škola“ obavlja se u trajanju od 250 sati, u razdoblju od 01. listopada do 31. svibnja. Administrativni poslovi organizacije vrtića provode se unutar OŠ „Lovas“, dok troškove rada i opremanja snosi Općina u iznosu od cca 20 tisuća kn mjesečno. Roditelji snose tek manji dio troškova, plaćajući cijenu vrtiću u iznosu od 200,00 kn po djetetu, odnosno 110,00 kn za hranu. Osiguravanjem stručnog kadra, adekvatnih didaktičkih i inih pomagala i igračaka, zdrave prehrane te mogućnosti socijalizacije i stjecanja novih znanja i vještina Općina je učinila napredak u postizanju kvalitetnih uvjeta za rani odgoj najmlađeg uzrasta.

ZDRAVSTVO

U prosincu 2001. godine u Lovasu je svečano predana u uporabu nova zgrada ambulante. Ambulanta u prizemlju ima stomatološku ordinaciju i ordinaciju opće medicine, a u potkrovlju trosoban stan za liječnika s kojim je Dom zdravlja Vukovar, u čijem je sastavu i ova ambulanta, ugovorena pripravnost. Na ovakav način organizirana zdravstvena zaštita za preko 1600 osiguranika unaprijedila je kvalitetu i dostupnost primarne zdravstvene zaštite u Općini Lovas. Liječnik iz Lovasa dva puta u tjednu radi u Opatovcu, gdje također postoji ambulanta koja je sredinom 2003. godine obnovljena.

SOCIJALNA SKRB

Sukladno Zakonu Općina skrbi o svima koji su u potrebi. Prema odluci Općinskog vijeća pravo i pomoć na socijalnu skrb mogu ostvariti samci, obitelji, samohrani roditelji i potpuno nesposobne osobe za rad. Pravo na pomoć može se ostvariti za podmirenje troškova stanovanja i u obliku jednokratne pomoći. Općinsko vijeće imenovalo je Socijalno vijeće čija je osnovna zadaća skrb o socijalno ugroženima. Sukladno Odluci o uvjetima i načinima ostvarivanja prava iz socijalne skrbi Općina Lovas isplaćuje jednokratnu novčanu pomoć i u slijedećim slučajevima:

- naknade za rođenje djeteta: 7 tisuća za prvo, 8 tisuća za drugo, 9 tisuća za treće i 12 tisuća za četvrto i svako slijedeće dijete u obitelji

- jednokratna pomoć studentima u iznosu od 500 kuna.

Jednokratna novčana pomoć isplaćuje se socijalno ugroženim građanima Općine Lovas i u slučajevima elementarne nepogode, smrtnog slučaja u obitelji, teže bolesti u obitelji, nesretnog slučaja i drugih nepredviđenih okolnosti, dakako ukoliko ispunjavaju uvjete iz narečene odluke i Zakona o socijalnoj skrbi. Općina Lovas o starim i nemoćnim osobama skrbi kroz vlastitu socijalnu službu organiziranu u okviru Jedinog jedinog upravnog odjela.

3.8. Društvena infrastruktura

Nakon razdoblja rata koji je ostavio tragove na gotovo svim objektima Općine pa tako i onima društvene infrastrukture, zalaganjem Općine veći dio objekata je obnovljen i izgrađeni su novi.

Tablica 3.11. Novoizgrađeni i obnovljeni objekti društvene infrastrukture u Općini

NOVO IZGRAĐENI OBJEKTI	OBNOVLJENI OBJEKTI
▪ Školska športska dvorana u Lovasu	▪ Zgrada i uredi Općine Lovas, Općinska vijećnica te prostorije Mjesnog odbora Opatovac
▪ Školska igrališta u Lovasu i Opatovcu	▪ Dom kulture u Opatovcu
▪ 5 dječjih igrališta u Lovasu i Opatovcu	▪ Nogometna igrališta u Lovasu i Opatovcu
▪ Zgrada dječjeg vrtića u Lovasu	▪ Sportski centar Opatovac
▪ Vatrogasni dom	▪ Zgrade lovačkih domova u Lovasu i Opatovcu
▪ Zdravstvena ambulanta	▪ Spremište DVD Lovas
▪ Regionalni poslovni centar	▪ Dom kulture u Lovasu
▪ Župna crkva sv. Mihaela arkandela	▪ Knjižnica u Lovasu

Izvor: internetske stranice Općine - <http://www.lovas.hr/>

SPORT

Sportu se u Općini pridaje posebna pozornost te se stoga izdvajaju i značajna proračunska sredstva. Pored financiranja rada sportskih udruga, sredstva se ulažu u izgradnju, uređenje i opremanje športskih objekata i terena. Veliki doprinos u razvoju sportskog života dala je i izgradnja športske dvorane Lovas, koja je, osim školskoj djeci, dostupna i svim mještanima općine, kroz aktivnosti njihovih udruga.

Tablica 3.12. Popis sportskih klubova i nogometne škole

Naziv udruge
▪ Teniski klub "Lovas"
▪ Športski nogometni klub "Lovas"
▪ Stolnoteniski klub "Opatovac"
▪ Športsko-ribolovni klub "Opatovac"
▪ Nogometna škola "Srijem"

Izvor: Registar udruga RH

UDRUGE

Na području Općine registrirano je 15 udruga koje se djelomično financiraju iz proračuna Općine. U nastojanju da ojačaju međusobnu suradnju, sve udruge su potpisale Povelju o formiranju zajedničkog Foruma udruga, koji je potom potpisao Povelju o suradnji s Općinom.

Tablica 3.13. Popis udruga na području Općine

Naziv udruge
▪ Dobrovoljno vatrogasno društvo Lovas
▪ Udruga umirovljenika općine Lovas
▪ Konjogojska udruga "SRIJEMAC" Lovas
▪ Udruga korisnika sustava za navodnjavanje "Opatovac"
▪ Udruga žena općine Lovas
▪ Lovačka udruga SOKOL Lovas
▪ Udruga hrvatskih navijača "Uvijek vjerni" Lovas
▪ Udruga mladih općine Lovas
▪ Udruga vinogradara i vinara "Srijem" lovas
▪ Kulturno umjetničko društvo "Ivan Goran Kovačić" Lovas
▪ Agencija pravne pomoći "Srijem" Lovas
▪ Stočarsko ratarsko mehanizacijska udruga Lovas
▪ Športsko ribolovna udruga "Smuđ" Lovas
▪ Udruga obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava Lovas
▪ Lokalna akcijska grupa Srijem

Izvor: Registar udruga RH

KULTURA

Općina shvaća važnost kulture u smislu osiguravanja kvalitete života svojim stanovnicima te stoga ulaže značajna proračunska sredstva upravo u to područje. Tijekom godine se organizira veći broj tradicionalnih manifestacija i događanja poput: Mihaljski dani, Pokladno kolo, Lutkarsko proljeće, Festival glumca, kazališne predstave i slično. Pored navedenog, općinskim sredstvima, sukladno mogućnostima, financira se i rad udruga u kulturi poput Kulturno umjetničkog društva Ivan Goran Kovačić Lovas. Iz općinskog proračuna financira se i rad knjižnice u Lovasu, kao i obnova njezinog knjižnog fonda. Domovi kulture u oba naselja obnovljeni su i prigodno opremljeni. Pored navedenog, Općina ima i bogatu izdavačku djelatnost.

KUD „Ivan Goran Kovačić“ - osnovan je 17. siječnja 1950. godine. U sklopu KUD-a prije Domovinskog rata djelovale su: dramska, tamburaška i folklorna sekcija. Učešćem na mnogim smotrama drame i folklora društvo je postizalo iznimne rezultate. Neprekidni rad prekinuo je Domovinski rat, za čije vrijeme su uništene sve nošnje i oprema. 1998. godine

KUD pod istim imenom obnavlja svoj rad. Šiju se nove nošnje sa starim motivima, kupuju opanci, rajtonze, čizme, šeširi, tambure. KUD u svome radu njeguje izvorne običaje, pjesme, ples Lovasa, zapadnog Srijema i Slavonije (svatovski običaji, zimski običaji posila i čijanja perja, korizmeni, adventski itd.).

Dječja folklorna skupina - osnovana je u prosincu 2006. godine i ima članove u Lovasu i Opatovcu, predškolske i školske dobi. Skupina broji ukupno 29 članova. Plešu i pjevaju pjesme iz Lovasa, zapadnog Srijema i Slavonije. U ovom kratkom vremenu od osnutka, nastupili su na "Pokladnom kolu" u Lovasu, Nijemcima, Županji, Jalžabetu kod Varaždina, Vinkovcima. Prati ih tamburaški orkestar KUD-a osnovan 2005. godine.

Miholjski dani - U sklopu Dana Općine Lovas, povodom blagdana Sv. Mihaela, zaštitnika Župe Lovas, svake godine u Lovasu i Opatovcu organiziraju se "MIHOLJSKI DANI". U okviru ove manifestacije organiziraju se slijedeća događanja: pjesnička večer, izložbe lokalnih tiskovina, ručnih radova, lovačkih eksponata, likovne kolonije, gospodarski forumi, smotre folklora, konjskih zaprega i jahača, športski susreti, fišijada te brojna gospodarska događanja.

Pokladno kolo je priredba koja uz svečani mimohod kulturno-umjetničkih društava, jahača i konjskih zaprega završava kolom u centru sela i kulturno- umjetničkim programom u Domu Kulture. Od 2004. godine dio događanja ove priredbe održava se i u Opatovcu.

Izdavačka i promotivna djelatnosti - informiranje, izdavačka i promotivna aktivnost Općine ogledaju se kroz tiskanje lokalnog glasila - "Lovaskog lista", tiskanje knjiga, brošura, promotivnih materijala i, u novije vrijeme, video uradaka.

3.9. Analiza javnih financija Općine

Proračun osim za redovno financiranje poslova, funkcija i programa Općine, je vrlo bitan i kao instrument ekonomske politike kojim se utječe na ekonomsko stanje Općine, odnosno na ekonomski rast i zaposlenost. U tom smislu Proračun je instrument kojim se može usmjeravati strateški smjer gospodarskog razvoja Općine i zapravo upravljati svim potencijalnim resursima. Općenito tri su glavna izvora prihoda lokalnih vlasti:

- porezi – koji uključuju prihode od socijalnih doprinosa kao i poreze na dohodak,
- potrošnju, imovinu i druge poreze;
- dotacije – nepovratne isplate primljene od drugih razina vlasti;
- neporezni prihodi – uključuju druge izvore nepovratnih isplata, uključujući suficite u trgovini, dohotke od imovine, administrativne pristojbe, kazne, doprinose zaposlenika i drugih razina vlasti u mirovinske fondove i socijalno osiguranje.

U tom kontekstu je izrađena analiza Općinskog proračuna kroz tri godine – 2014., 2015. i 2016. godinu. Proračun Općine prema izvršenju prihoda tijekom promatrane tri godine bilježi blagi rast prihoda međutim praćeno s usporednim rastom rashoda. Tijekom promatranog razdoblja Općina je u 2014. godini poslovala s gubitkom.

Tablica 3.14. Račun prihoda i rashoda Općine

	2014.	2015.	2016.
UKUPNO PRIHODI	4.013.052,00	4.711.000,00	5.711.000,00
PRIHODI POSLOVANJA	3.892.773,00	4.626.000,00	5.626.000,00
PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	120.279,00	85.000,00	85.000,00
UKUPNO RASHODI	4.074.248,00	4.588.000,00	5.588.000,00
RASHODI POSLOVANJA	2.934.361,00	3.208.000,00	3.286.000,00
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	1.139.887,00	1.380.000,00	2.302.000,00
RAZLIKA VIŠAK / MANJAK	-61.196,00	123.000,00	123.000,00

Izvor: <http://www.lovas.hr>

S ciljem realizacije prioriteta i razvojnih projekata predloženih u nastavku dokumenta, Općina će na optimalan način koristiti sredstva iz sljedećih izvora:

- proračun Općine
- nacionalnih razvojnih programa (Ministarstva, agencije)
- EU fondovi (Europski fond za regionalni razvoj, Europski fond za ruralni razvoj)

3.10. Općinski kapital

Otvaranje novog ciklusa ekonomskog i općeg razvoja Općine pretpostavlja pokretanje projekata kapitalnih ulaganja koja će imati multiplikacijske učinke na ekonomske aktivnosti i zapošljavanje. Za pokretanje kapitalnih ulaganja, Općini su na raspolaganju slijedeći kapitala i financiranja:

- vlastiti kapital Općine – nekretnine u općinskom vlasništvu i mogućnosti zaduživanja,
- bespovratne kapitalne potpore iz strukturnih i kohezijskih fondova EU
- kapitalni izvori privatnih investitora s kojima će Općina sklopiti ugovore o javno-privatnom partnerstvu

Tablica 3.15. Popis imovine u vlasništvu Općine s potencijalom pokretanja projekata kapitalnih ulaganja

Naziv imovine	Vrijednost (HRK)
Zgrada st. ambulante	62.321,86
Knjižnica Lovas (objekt)	118.079,50
Dom kulture Lovas	523.174,84
Dječji vrtić	2.960.000,00
Dom kulture Opatovac	169.490,02
Zgrada Općine	320.625,00
Lovački dom	216.455,72
Općinski stanovi (dodatno ulaganje i oprema)	13.160,33
Poslovno-proizvodna zgrada	3.500.000,00
Kuća s dvorištem u Lovasu, Lj. Gaja 2	331.187,55
Kuća, dvor i oranica u Opatovcu	76.086,67
Zgrada starog vatrogasnog doma	57.750,00
Obiteljska kuća - A. Starčevića 27, Lovas	57.750,00
Lovački dom Opatovac - 595 m ²	57.750,00
Ruševna kuća u Opatovcu - 836 m ²	14.437,50
Športski tereni	31.997,45
Plinovod	201.836,60
Vodovodna mreža	1.960.320,44

Izvor: Općina

4.SWOT ANALIZA

PROSTOR I GEOGRAFSKI POLOŽAJ

U kontekstu analize prostora i geografskog položaja iako se Općina nalazi u perifernom položaju u odnosu na glavna gospodarska središta Republike Hrvatske, njena najveća snaga leži u činjenici povoljnog geoprometnog položaja u smislu blizine autoceste te rijeke Dunav. Iako Općina ne koristi dovoljno prirodne resurse kako u svrhu razvoja turizma tako ni u kontekstu razvoja obnovljivih izvora energije, upravo su to područja mogućnosti daljnjeg razvoja u smislu razvoja ekološke proizvodnje, energetskog osamostaljivanja te jačanja prepoznatljivosti područja kao nedevasiranog prirodnog okoliša. Ulaskom RH u članstvo EU Općini su se otvorile mogućnosti sudjelovanja u Podunavskoj makro – regionalnoj strategiji EU te mogućnosti međugranične suradnje s JLS u susjednim zemljama.

SNAGE	SLABOSTI
Povoljan geoprometni položaj	Periferni položaj u odnosu na glavna gospodarska središta u Republici Hrvatskoj
Očuvan prostor i okoliš	Periferni položaj u odnosu na druge regije u Republici Hrvatskoj
Trasa državne ceste D2 Osijek- Vukovar- GP Ilok koja prolazi teritorijem Općine	Devastirane građevine za stanovanje – potrebna obnova
Raspoloživost pitke vode	Neiskorištenost prirodnih resursa u svrhu razvoja turizma
Blizina rijeke Dunav	
PRILIKE	PRIJETNJE
Mogućnosti sudjelovanja u Podunavskoj makro – regionalnoj strategiji EU	Opća opasnost po okoliš zbog klimatskih promjena
Mogućnosti razvoja ekološke proizvodnje	Opasnost od zagađivanja prirodnih resursa zbog nedovoljne discipline i ekološke pismenosti stanovnika Općine
Jačanje prepoznatljivosti područja kao nedevasiranog prirodnog okoliša	
Mogućnosti međugranične suradnje s JLS u susjednim zemljama	
Mogućnosti razvoja obnovljivih izvora energije	

GOSPODARSTVO

Uz sve pretpostavke za razvoj dinamičnog rastućeg gospodarstva, na području Općine registriran je relativno mali broj poduzeća te su nedovoljno razvijeni prerađivački kapaciteti. Struktura gospodarstva Općine upućuje na orijentiranost na samo jednu gospodarsku granu – poljoprivrednu i to uglavnom na primarnu proizvodnju. Jednako tako analiza postojećeg stanja ukazuje na činjenicu da je na području Općine nedovoljno

razvijena turistička infrastruktura i turistički kapaciteti. Pored rizika daljnjeg odlaska radno aktivnog stanovništva, nastavka snižavanja cijena poljoprivrednih proizvoda te daljnje orijentiranosti na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, brojne su mogućnosti razvoja gospodarstva koje se ponajprije očituju u razvoju zajedničkih projekata mini regije, mogućnostima razvoja zelene ekonomije i agro-turizma te stvaranjem dodane vrijednosti u smislu razvoja prerađivačkih kapaciteta. Temeljem takvih pretpostavki stvorila bi se zajednička platforma za privlačenje investitora na područje Općine i mini regije.

SNAGE	SLABOSTI
Bogatstvo prirodnih resursa: velike površine visokokvalitetnog poljoprivrednog tla i vodnih resursa	Vrlo mali broj poduzeća i poduzetnika
Nezagađen okoliš za eko - proizvodnju	Slaba gospodarska infrastruktura
Raspoloživost bio - energenata	Nerazvijeni prerađivački kapaciteti – odljev stvaranja dodane vrijednosti u druge regije
Atraktivnost prostora za različite gospodarske aktivnosti	Ovisnost o samo jednoj gospodarskoj grani (poljoprivreda)
Blizina rijeke Dunav	Nerazvijeni turistički kapaciteti
	Očekivanje financijske podrške od strane središnje države
	Nizak stupanj finalizacije poljoprivrednih proizvoda (proizvodnja sirovina)
	Nedostatak i nedovoljan nivo tehnološke opremljenosti prerađivačkih kapaciteta
	Nedostatak infrastrukture za otkup i skladištenje poljoprivrednih proizvoda
PRILIKE	PRIJETNJE
Mogućnosti zajedničkog ekonomskog razvoja – zajednički projekti	Nedostatak kvalificirane radne snage i ljudskog kapitala (obrazovanih ljudi)
Mogućnosti razvoja "zelene ekonomije" i "zelene energije"	Nastavak razvoja mono – strukture (poljoprivreda, ratarstvo)
Stvaranje dodane vrijednosti u mini regiji – razvoj prerađivačkih kapaciteta	Nastavak snižavanja cijena poljoprivrednih proizvoda
Zajednička platforma za privlačenje investitora	Nizak interes investitora
Razvoj turizma i agro turizma	Visok udio sive ekonomije, nelojalne konkurencije, neorganiziranosti poljoprivrednog tržišta te monopola velikih koncerna

LJUDSKI POTENCIJALI

Iako Općina i područje regije bilježi visoku nezaposlenost, većina raspoložive radne snage jest nekvalificirana. Polovice radne snage ima završenu srednju školu međutim nedostaje visoko obrazovana radna snaga koja iseljava u druge regije RH i EU. Prilike za zadržavanje i proizvodnju kvalificirane radne snage očituje se u mogućnostima korištenja EU fondova za razvoj ljudskih potencijala te pokretanja visokoškolskog obrazovanja u gradu Iloku u okviru mini regije kojoj pripada Općina. Stvaranjem okruženja za otvaranje novih radnih mjesta privlačili bi se i kadrovi iz drugih regija i zemalja u regiji JIE. Ne poduzmu li lokalne

vlasti potrebne korake, trend iseljavanja mladih ljudi će se nastaviti jednako kao što će i dalje opadati povjerenje stanovništva i investitora u razvojne mogućnosti Općine i same mini regije.

SNAGE	SLABOSTI
Raspoloživost ljudskih potencijala u kontekstu nezaposlenosti	Nedostatak kvalificirane radne snage
Postojeće kompetencije u poljoprivrednoj proizvodnji	Nedostatak visoko obrazovanih ljudskih potencijala
	Iseljavanje u druge regije RH i EU
PRILIKE	PRIJETNJE
Mogućnosti korištenja EU fondova za razvoj ljudskih potencijala	Nastavak rastućeg trenda iseljavanja kvalificiranih mladih ljudi
Mogućnosti pokretanja visokoškolskog obrazovanja u mini regiji (Ilok)	Održavanje visoke razine nezaposlenosti
Mogućnosti privlačenja kadrova iz drugih regija i drugih zemalja u regiji JIE	Opadajuće povjerenje u razvojne mogućnosti mini regije od strane stanovnika
Mogućnosti suradnje u razvoju kadrova s drugim susjednim regijama u Podunavlju	Starenje stanovništva

KVALITETA ŽIVOTA

Iako Općinu karakterizira velika raspoloživost poljoprivrednih površina za pokretanje vlastitih OPG-ova, vrlo dobra prometna povezanost te razvijena i obnovljena komunalna infrastruktura, razvijena kulturna infrastruktura, nedostaje kvalitetnih radnih mjesta. Prilika Općine za podizanje razine kvalitete života svojih stanovnika kako bi se zaustavila negativna demografska kretanja nalazi se u korištenju strukturnih i kohezijskih fondova za podizanje razine kvalitete života i ekonomsku diversifikaciju te unapređivanja kvalitete stambenih zgrada.

SNAGE	SLABOSTI
Nezagađen okoliš	Nedostatak radnih mjesta, posebno kvalitetnih
Razvijena kulturna infrastruktura	Nepostojanje lokalnih poticaja za zapošljavanje
Raspoloživost poljoprivrednih površina za pokretanje vlastitih OPG-ova	Devastirane građevine za stanovanje
Vrlo dobra prometna povezanost	
Obnovljena komunalna infrastruktura	
PRILIKE	PRIJETNJE
Korištenje strukturnih i kohezijskih fondova za podizanje razine kvalitete života i ekonomsku diversifikaciju	Nastavak negativnih demografskih kretanja i depopulacije
Mogućnosti unapređivanja kvalitete stambenih zgrada kroz domaće i EU fondove (obnova kuća)	Nedovoljno investiranje u kvalitetu života od strane lokalnih vlasti
Raspoloživost brojnih napuštenih kuća i imanja	

5. BENCHMARK: Općina i izabrane JLS u EU

U prvoj fazi rada na izradi dokumenta Strategije razvoja Općine 2016. - 2020. izvršena je usporedna analiza sličnih jedinica lokalne samouprave u neposrednom europskom okruženju te interna analiza tj. analiza postojećeg stanja Općine i potencijala s kojima Općina raspolaže a koji će se aktivirati u narednim godinama uz podršku EU politika regionalnog i ruralnog razvoja. Ovo poglavlje ima za cilj predstaviti pozicioniranje Općine u kontekstu EU teritorija.

Tablica 5.1. Usporedne općine u EU

	Lovas (HR)	Cestica (HR)	Sv.Jurij (SLO)	Villany (H)	Luhačovice (CZ)
Broj stanovnika	1.214	5.811	2.283	2.517	5.500
BDP/ stanovniku	EUR 6.025 (2013.)	EUR 8.285 (2012.)	EUR 11.948 (2013.)	EUR 8.809 (2013.)	EUR 12.629 (2012.)
Index EU 28= 100	28%	39%	58%	43%	56%
Index HR= 100	58%	80%	SLO 69%	H 82%	81%
Broj zaposlenih	286	287	1.047	1.100	2.788
Broj nezaposlenih	117	228	125	130	870
Proračun (u mil EUR)	€ 0,8 mil (2016.)	€ 2,7 mil (2014.)	€ 2,54 (2014.)	€ 2,5 (2014.)	€ 6,2 (2014.)

Izvor: T&MC Group

Gornja tablica predstavlja skraćeni pregled empirijskih nalaza usporedne analize pokazatelja ekonomske razvijenosti Općine i usporedivih općina u Sloveniji, Mađarskoj i Češkoj. Radi se o izvatku iz opsežne analize koju je provela T&MC Group na stratificiranom uzorku jedinica lokalne samouprave u državama-članicama u neposrednom europskom okruženju. Gornja tablica je ilustrativna i pokazuje razvojne potencijale Općine. Glavni pokazatelji razine ekonomske razvijenosti JLS su BDP/po stanovniku, stopa zaposlenosti/nezaposlenosti radno-aktivnog stanovništva te razina proračunskih prihoda. Svi usporedni pokazatelji ekonomske razvijenosti ukazuju da Općina u odnosu na europske JLS ima određene razvojne zaostatke. Osobito je razlika u razvijenosti, mjerena bruto domaćem proizvodu i prihodima općinskog proračuna, znakovita u usporedbi sa sličnim jedinicama lokalne samouprave u Sloveniji (Općina Sv.Jurij) i Mađarskoj (grad Villany).

Razlike u ekonomskoj razvijenosti Općine i usporedivih jedinica lokalne samouprave u državama koje su ranije pristupile u punopravno članstvo EU otvara međutim i razvojne perspektive koje se anticipiraju u ovom dokumentu.

5.1. Primjeri dobre prakse

Općina Mórahalom (HU)

Mórahalom, mjesto s 5800 stanovnika u jugoistočnoj Mađarskoj, 20 km od Szegeda, glavnog grada županije Csongrád te 170 km udaljeno od Općine Lovas, dobilo je 1989. status općine. U to vrijeme Mórahalomu su nedostajali mnogi važni objekti: nije bilo škole, policije, zdravstvene ustanove, a telekomunikacijska infrastruktura nije postojala.

Danas općina ima osnovnu školu (sagrađenu 1996. s ugrađenom najmodernijom informatičkom opremom) i glazbenu školu, građanima je na raspolaganju širok raspon zdravstvenih usluga, osnovan je kulturno - turistički centar, općina je potpuno opremljena komunalnom infrastrukturom, a asfaltirano je 70% lokalnih cesta. Mórahalom je postao centar mikroregije Homokhat, vitalnog poljoprivrednog područja. Godinu prije no što se pitanje lokalnog razvoja pojavilo kao tema u mađarskom parlamentu, općina Mórahalom osnovala je 1993. *odjel za lokalni gospodarski razvoj* s namjerom da osigura bolju koordinaciju aktivnosti usmjerenih na informiranje i materijalnu potporu lokalnom stanovništvu, većinom poljoprivrednom. Povezanost lokalnih poljoprivrednika značajno je oslabila nakon što je privatizirana lokalna poljoprivredna zadruga. U isto vrijeme veća poduzeća, koja su uglavnom imala sjedište u Szegedu i u kojima je radio dio lokalnog stanovništva, uglavnom su završila u stečaju, tako da su nastavila raditi samo mala lokalna poduzeća.

Lokalne su vlasti uvidjele da je potrebno otvoriti nove perspektive za zapošljavanje lokalnog stanovništva. U tom smislu Općine je pokrenula sljedeće projekte:

1. OBNOVA INFRASTRUKTURE - obnovljena je lokalna infrastruktura, sagrađene su nove ceste i biciklističke staze, obnovljena je javna rasvjeta.
2. OSNIVANJE OPĆINSKOG PROJEKTOG PODUZEĆA
3. OPĆINSKI STANOVI, PODUZETNIČKI CENTAR I UMIROVLJENIČKI KLUB – Općina je vlastitim poduzećem otkupila zemljište bivše vojarne te izgradila potrebnu infrastrukturu za dovod plina do kupljenog zemljišta. Tamo se danas nalaze općinski stanovi za mlade obitelji, poduzetnički centar i umirovljenički klub.
4. OSNIVANJE AGROINDUSTRIJSKOG PARKA od strane općinskog poduzeća koji sadrži poslovnu zonu za poduzeća te poslovni inkubator za start-up poduzeća. Poduzeća u agroindustrijskom parku imaju porezne olakšice, a sva administrativna pitanja rješava općina koja tome posvećuje veliku pažnju. Poduzeća u parku zapošljavaju ukupno 200 ljudi.
5. IZGRADNJA VLASTITE TVORNICE ZA OTKUP, PRERADU I PAKIRANJE VOĆA I POVRĆA – osnivači Općina i poljoprivredna zadruga. Tijekom zime zadruga organizira različite treninge za svoje članove: od informacija vezanih uz sadnju voća i povrća do financiranja.
6. IZGRADNJA TOPLICA – s obzirom da se na području Općine nalaze termalni izvori, pokrenut je projekt izgradnje toplica pri čemu je Općina bila investitor u gradnji hotela.

Poduzeće u vlasništvu općine nastavilo je investirati u općinsko područje, stalno povećavajući broj zaposlenih i kapital poduzeća. Tako je broj zaposlenih danas narastao na 60-70 zaposlenih s početnih 8, a temeljni kapital povećan je s jednog milijuna na 45 milijuna forinti.

Glavni trg Općine

Hotel – općina investitor

Kulturno – turistički centar

Tvornica za otkup, preradu i pakiranje voća i povrća

Naselje Strem, općina Güssing, savezna država Gradišće (AT)

Austrijska savezna država Gradišće ima danas dvadesetak energana na šumsku i poljoprivrednu biomasu, te na sunčevu energiju, koje pokrivaju oko pola energetske potrebe iz obnovljivih izvora, ostvarujući prihode od prodaje energije u iznosu od 18 milijuna eura godišnje.

Naselje Strem blizu granice s Mađarskom ima *bioplinsku energanu*, koja iz 30 tona dnevnoga poljoprivrednog otpada brzorastućih biljaka, sa 250 hektara zemljišta proizvodi električnu (0,5 MW) i toplinsku (0,6 MW) energiju za potrebe stanovnika Strema i prodaju u električnu mrežu po povoljnim cijenama (0,145 EUR za kWh). Investicija je iznosila 2,25 milijuna eura.

6. STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE 2020.

Strategija razvoja Općine za razdoblje 2016. - 2020. predstavlja dugoročni plan mobilizacije svih potencijala – općinskog kapitala prema ostvarivanju svoje misije, dugoročne vizije i razvojnih prioriteta. Vizija predstavlja projekciju budućnosti, dok misija predstavlja način na koji će se vizija ostvariti. Pri utvrđivanju vizije i misije razvoja Općine važno je razumjeti kako je to dugoročni posao na kojem treba mobilizirati, ne samo lokalnu samoupravu i njezine institucije već sve stanovnike Općine. Sudjelovanje svih stanovnika, dakako primjereno njihovim mogućnostima, jedan je od ključnih faktora uspješnosti, kako za zajednicu u cjelini, tako i za svakog stanovnika koji u njoj živi i radi.

DUGOROČNA VIZIJA:

Postati u roku narednih 5 godina ekonomski uspješna općina s razvijenom kulturnom, socijalnom i komunalnom infrastrukturuom te uspješnim i rastućim gospodarstvom koje će osigurati blagostanje za sve stanovnike.

MISIJA - SVRHA POSTOJANJA OPĆINE:

Osigurati kvalitetan život svim svojim stanovnicima u suvremenom, urbaniziranom, gospodarski naprednom, socijalno sigurnom, kulturno razvijenom i ekološki održivom općinskom okruženju.

Strategija razvoja Općine za razdoblje do 2020. predstavlja dugoročni plan mobilizacije svih potencijala – općinskog kapitala prema ostvarivanju svoje misije, dugoročne vizije i razvojnih prioriteta. Općina će graditi svoj razvoj i napredak na principima održivog razvoja te na očuvanju prirodnog i kulturnog bogatstva i socijalne uključenosti kako bi osigurala kvalitetno mjesto za život budućim generacijama. Općina će također s kapitalom u svom vlasništvu te uz sufinanciranje strukturnih fondova EU, pokrenuti nekoliko vlastitih kapitalnih razvojnih projekata te se uključiti u zajedničke projekte mini regije. Pred općinskim vodstvom je sada izazov da u dugom roku vizija i misija razvoja Općine postane realnost. Vizija i misija razvoja Općine mora biti konstantno na umu svih onih koji sudjeluju u razvoju i izgradnji budućnosti Općine.

Glavni razvojni ciljevi predstavljeni u nastavku dokumenta obuhvaćaju najznačajnije elemente budućeg ekonomskog i društvenog razvoja područja čija će realizacija osigurati prepoznatljivost područja, ekonomsku efikasnost i povećati kvalitetu života za sve stanovnike na području Općine.

6.1. Glavni razvojni ciljevi Općine

Temeljem analize sadašnjeg stanja Općine u okviru dokumenta te SWOT analize u kojoj su jasno vidljivi potencijali i jakosti koje Općina treba u potpunosti iskoristiti, te slabosti i prijetnje koje predstavljaju izazov s kojima će se u narednom periodu suočiti, postavljena je misija i vizija Općine te tri glavna razvojna cilja.

Analiza sadašnjeg stanja pokazala je da je izostanak gospodarskog rasta u proteklom desetljeću utjecalo na izostanak općeg razvoja Općine. Međutim ukazano je i na prije svega, postojanje iznimnih prirodnih bogatstava, povoljan geostrateški položaj te značajan poljoprivredni, turistički i kulturni potencijal. U strateškom razdoblju do 2020. Općina će nastojati razviti se u mjesto ugodnog i zdravog življenja, modernu i razvijenu sredinu koja maksimalno koristi sve prednosti geoprometnog položaja. Kako bi Općina bila razvijena sredina do 2020. godine potrebno je konstantno jačati gospodarski sektor te ulagati u društvenu, kulturnu i turističku infrastrukturu.

U smislu gospodarstva i poljoprivrede kao nužnost se ističe podizanje ekonomske dinamike, privlačenje investicija te stvaranje novih radnih mjesta. S obzirom da se Općina prema broju stanovnika može svrstati u relativno manje jedinice lokalne samouprave, za budući razvoj nužna je suradnja s drugim jedinicama lokalne samouprave u mini regiji TINTL – sudjelovanje u zajedničkim projektima.

U kontekstu društvenih odnosa te podizanja razine kvalitete života Općina će svoje resurse usmjeriti na jačanje međugeneracijske suradnje, urbanizacije naselja te povećanje turističke atraktivnosti cijeloga područja. Osiguravanje komunalnog i poljoprivrednog otpada na području Općine predstavlja važnu temu u smislu pretvaranja istog u energiju tj. sirovinu za recikliranje kao i područje energetskog osamostaljivanja Općine.

Tri su glavna razvojna cilja Općine u razdoblju do 2020.:

1. UBRZAVANJE EKONOMSKOG RAZVOJA

- podizanje ekonomske dinamike – transformacija postojeće strukture gospodarstva
- otvaranje novih radnih mjesta
- povećavanje atraktivnosti Općine za investitore i turiste
- preokretanje trenda depopulacije - privlačenje novih stanovnika na područje Općine

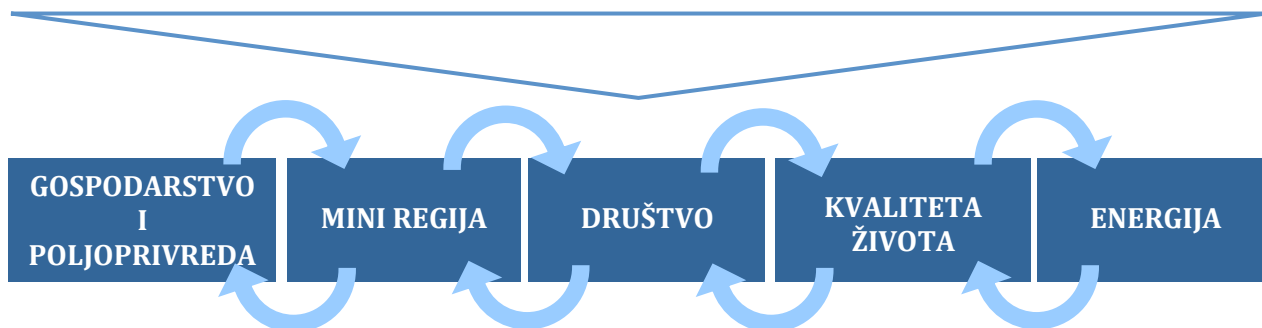
2. OPĆINA KAO POŽELJNO MJESTO ŽIVLJENJA

- urbanizacija naselja
- prostorno uređenje i zaštita okoliša
- poboljšanje primarne zdravstvene zaštite i školskog sustava
- briga o djeci, mladima, socijalna skrb
- daljnja ulaganja u modernu komunalnu infrastrukturu

3. ENERGETSKI NEOVISNA OPĆINA

- iskorištavanje obnovljivih izvora energije, energetska učinkovitost
- zbrinjavanje, obrada i recikliranje otpada

Za ostvarivanje gornjih razvojnih ciljeva, Općina će u narednom razdoblju morati sustavno i strateški djelovati u slijedećih **pet strateških područja**:

6.2. Strateška područja djelovanja

Razvojna strategija će se ostvarivati kroz definiranih pet (5) strateških područja djelovanja te razvojne projekte koje će Općina pokretati samostalno i u partnerstvu s privatnim sektorom te koji će se kandidirati za sufinanciranje iz EU fonda regionalnog razvoja (ERDF) i EU fonda ruralnog razvoja, odnosno paketa mjera grupe 7 Operativnog programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske – ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

6.3.1. Strategija razvoja poljoprivrede i gospodarstva

Održiv gospodarski razvoj je temeljno razvojno pitanje i uvjet svake JLS, jer budućnost lokalne zajednice ovisi od mogućnosti da ljudi osiguraju kvalitetan posao i da se u zajednici stvaraju prihodi i novostvorena vrijednost koji će omogućiti zadovoljavanje potreba stanovništva i gospodarstva kao i visok standard života i rada, koji u lokalnim i ruralnim sredinama ne trebaju zaostajati za standardima koji postoje u urbanim sredinama. Uvjeti za lokalni gospodarski razvoj u Srednjoj i Istočnoj Europi značajno su se promijenili u posljednjih petnaest godina. Od početka tranzicije središnje su državne vlasti znatno smanjile svoju odgovornost za razvoj lokalnih jedinica, pa tako i svoj utjecaj na njih.³ Ulaskom u članstvo EU i za JLS na području Republike Hrvatske je nastupilo novo razdoblje u kojem su regionalni i lokalni akteri dobili više prostora za utjecaj na razvoj svojih zajednica. Analiza sadašnjeg stanja ukazala je na činjenicu da strukturu gospodarstva Općine karakterizira poljoprivreda, šumarstvo, te obrtništvo i malo poduzetništvo, pri čemu je poljoprivredna proizvodnja orijentirana većinom na primarnu proizvodnju uglavnom neproaktivnih poljoprivrednih kultura (usmjerenost na ratarsku proizvodnju). U tom smislu ulaganja Općine i privatnih investitora biti će usmjeravana na rekonstrukciju tradicionalne ratarske proizvodnje prema gospodarstvu temeljenom na proizvodima više dodane vrijednosti te jačanju lokalne turističke infrastrukture.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #1:

“GOSPODARSTVO I POLJOPRIVREDA”

Transformacija poljoprivredne proizvodnje i razvoj prerađivačkih djelatnosti s višom dodanom vrijednošću usporedno s razvojem selektivnih oblika turizma

Tematska područja:

1.	Poticanje inovativne poljoprivredne proizvodnje s višom dodanom vrijednošću te poticanje razvoja prerađivačke djelatnosti – razvoj prerađivačke općinske infrastrukture
2.	Institucionalna potpora razvoju privatnog sektora
3.	Razvoj selektivnih oblika turizma

³ Puljiz J., “Gospodarski razvoj”

TEMATSKO PODRUČJE 1: Poticanje inovativne poljoprivredne proizvodnje s višom dodanom vrijednošću te poticanje razvoja prerađivačke djelatnosti – razvoj prerađivačke općinske infrastrukture.

U zadnjih 50 godina značaj poljoprivrede u makroekonomskim uvjetima ja smanjen: sredinom 20. stoljeća u poljoprivredi je radilo 50% stanovništva EU, a primarna poljoprivredna proizvodnja bila je u ruralnim područjima tradicionalni izvor prihoda. U međuvremenu, ovaj udio se kontinuirano smanjuje, tako da se danas poljoprivredom bavi samo 7% stanovništva EU. Ovo je posljedica velikih tehničkih i strukturnih promjena na svjetskom tržištu koje su rezultirale globalizacijom poljoprivredne proizvodnje i snažnim jačanjem konkurencije u primarnom sektoru poljoprivrede. U takvim uvjetima mali i nespjecijalizirani proizvođači više nisu mogli živjeti od primarne poljoprivredne proizvodnje, tako da su "selili" u nove proizvodne i uslužne djelatnosti.

Ovakvi procesi snažno su prisutni i u ruralnim područjima Republike Hrvatske, gdje su rezultirali vrlo negativnim gospodarskim i socijalnim trendovima i današnjim nepovoljnim stanjem kojeg karakteriziraju brojni problemi: orijentiranost na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, mala i nekonkurentna gospodarstva, velik broj staračkih gospodarstava, rascjepkano poljoprivredno zemljište, ekstenzivnost i niska tehnološka razina proizvodnje, nedovoljno korištenje agrotehničkih mjera, slaba produktivnost, loše zbrinjavanje stajnjaka i poljoprivrednog otpada, itd... Takva poljoprivreda je slabo dohodovna, nekonkurentna i neisplativa, i u postojećem stanju ne može biti čimbenik održivog razvoja. Poseban problem leži i u tradicijskoj strukturi proizvodnje i neorganiziranosti poljoprivrednih proizvođača, tako da lokalne zajednice nemaju autohtone, prepoznatljive i konkurentne proizvode koje mogu uspješno plasirati na globalnom tržištu. Takvo stanje je neodrživo jer u lokalnim sredinama uzrokuje sve teže uvjete života i privređivanja, propadanje postojećih poljoprivrednih gospodarstava, nezaposlenost te velike gospodarske i strukturne poremećaje: depopulacija i gubitak funkcije poljoprivrednog zemljišta, gospodarsko i socijalno propadanje, gubitak identiteta lokalnih zajednica te izloženost štetnim pojavama kao što su ugrožavanje okoliša, devastacija kulturne i tradicijske baštine, loše gospodarenje, korupcija, itd.

Uzimajući u obzir obradive površine na području Općine, prevladavaju oranice (u državnom i privatnom vlasništvu) dok je voćnjaka i vinograda relativno malo. Poljoprivredna proizvodnja na području Općine pretežito je usmjerena na ratarstvo te ne postoje zadovoljavajući prerađivački kapaciteti. Ovakva struktura primarne poljoprivredne proizvodnje ne omogućava stvaranje nove vrijednosti niti akumulaciju kapitala koja bi osigurala dugoročnu održivost.

U tom smislu Općina će usmjeriti svoje resurse na pokretanje projekata korištenja novih tehnologija i inovativnih procesa u svrhu razvoja i transformacije poljoprivrede ka proizvodnji proizvoda s višom dodanom vrijednošću (voće, povrće) s naglaskom na organsku proizvodnju. Jednako tako je važno da Općina u narednom razdoblju ulaže u prerađivačke kapacitete, marketing i razvoj poljoprivrednih proizvoda OPG-a. Unapređenje uvjeta za ulaganje u izgradnju suvremenih proizvodno prerađivačkih i skladišnih kapaciteta u poljoprivredi te povezivanje poljoprivrednog i turističkog sektora početni su koraci kojim bi Općina pokrenula proces transformacije poljoprivrede. U kontekstu strukturnih problema u ratarskoj proizvodnji te razvojnih potreba Općine, koja za ubrzani ekonomski razvoj mora iskoristiti raspoloživ primarni poljoprivredni potencijal strukturna promjena poljoprivredne proizvodnje se nameće kao jedan strateških i razvojnih prioriteta.

TEMATSKO PODRUČJE 2: Institucionalna potpora razvoju privatnog sektora

Općina će osnivanje novih te već postojećih OPG-ova, obrta koji žele poslovati na općinskom području poticati putem vlastitog razvojnog fonda. Izostankom diversifikacije poljoprivrednih gospodarstava prema održivoj proizvodnji te poticanja razvoja novih inovativnih poduzeća neće se stvoriti uvjeti za gospodarski razvoj Općine te otvaranje novih radnih mjesta. U okviru Fonda poduzetnicima bi se pružala podrška te savjetodavne usluge pri osnivanju novih poduzeća isto kao i već osnovanim poduzećima. Isto tako predstavljali bi se programi i mogućnosti za sufinanciranje projekata od strane EU te održavale edukativne radionice i tečajevi.

TEMATSKO PODRUČJE 3: Razvoj selektivnih oblika turizma

Suvremeno turističko tržište traga za novim oblicima provođenja slobodnog vremena. Masovni turizam u kojem se traži sunce i more došao je do točke zasićenja, kako na strani turističke potražnje, tako i na strani ponude. Glavni su strateški ciljevi hrvatskoga turizma u ruralnom području, prije svega, ravnomjerni i održivi regionalni razvoj, samozapošljavanje i motiviranje mladih za ostanak na selu. Pri tome su selektivni oblici turizma (ruralni, agro, lovni, sportsko – rekreacijski, kulturni...) značajni čimbenici u aktivaciji i održivom razvoju ruralnih područja koji pomažu u očuvanju lokalnog identiteta, tradicije i običaja, štite okoliš, jačaju autohtonu, tradicijsku i ekološku proizvodnju te pomažu razvoju ruralnih krajeva na osnovi održivoga razvoja.

Prema definiciji iz studije EU Parlamenta (2013), održivi turizam je "pozitivan pristup razvoju turizma koji ima cilj smanjivanja tenzija između mogućih negativnih učinaka koje kreiraju vrlo kompleksne interakcije između turističke industrije (turističkih investicija),

posjetitelja i okoliša te lokalne zajednice koja je domaćin turistima”. Održivi turizam se prepoznaje kao instrument razvojnih politika koje ujedno čuva okoliš i lokalnu zajednicu. U tom smislu, pored razvoja poljoprivrede te malog poduzetništva, Općina raspolaže velikim potencijalima (bogato lovno područje, autohtona seoska gospodarstva, bogata tradicijska baština, športski centar Lovas) za razvoj selektivnih održivih oblika turizma – lovnog, sportsko – rekreacijskog, ruralnog i agro turizma.

Ruralni turizam, kao značajan element održivog turističkog, ekonomskog i socijalnog razvoja ruralnih područja, nailazi na sve veće razvojne, marketinške i ekonomske poteškoće u svom razvoju, dok se istovremeno na strani turističke potražnje iskazuje sve značajniji interes za ovakvim oblikom turizma. Za uspješan razvoj ruralnog turizma nužno je umrežavanje, kako gospodarskih subjekata, prvenstveno agroturističkih domaćinstava međusobno, tako i s drugim segmentima i interesnim skupinama u segmentu ruralnog turizma i općenito ruralnog razvoja regionalne zajednice. U praksi se često brkaju ili poistovjećuju pojmovi "ruralni turizam" i "agroturizam". Agroturizam je osnovni segment ("core-product") razvoja ruralnog turizma, i daje mu "osnovnu boju", konotaciju, te predstavlja osnovni čimbenik razvoja ruralnog turizma. Ruralni turizam je turizam koji se odvija u ruralnom prostoru, a agro-turizam je turizam koji se odvija na farmama (OPG-ima). Za razvoj ruralnog turizma su ključne *investicije u smještajne kapacitete*, koji su zapravo najvažnija komponenta ovog tipa turizma. Razvoj smještajnih kapaciteta ostvaruje veće ekonomske učinke od bilo kojeg drugog oblika turizma u ruralnom prostoru. Jednako tako važnu ulogu ima i *razvoj lokalne gastronomije*. Razvojem turizma ne smije se zanemariti aspekt poljoprivredne djelatnosti koji ju čini temeljem razvoja i obogaćivanja turističke ponude, budući da je razvoj turizma Općine jedan od ciljeva jasno definiranih postojećom Strategijom. Bez proizvodnje, ponude i osiguranja opskrbe poljoprivrednih proizvoda kvalitetan dugoročan razvoj turističko ugostiteljske djelatnosti bio bi upitan. Dostupnost voćnih i povrtnih kultura ugostiteljima će otvarati mogućnosti podizanja kvalitete njihove ugostiteljske ponude.

Jednako tako kao jedan od važnijih aspekata razvoja turizma ruralnih područja očituje se i u razvoju lovnog i sportsko – rekreacijskog turizma.

Bogato lovno područje (4330 ha) na području Općine koje pokriva Lovačka udruga “Sokol” Lovas, pogodno je za razvoj **lovnog turizma**. Lovni turizam važna je sastavnica kontinentalnog turizma i potiče razvoj destinacija u unutrašnjosti zemlje produljujući tako turističku sezonu s ljetnih mjeseci na ostala godišnja doba. Ovaj oblik turizma u Hrvatsku privlači brojne inozemne turiste, posebice lovce s područja Italije, Austrije, Njemačke, Velike Britanije i Švicarske. Strani lovci u Hrvatskoj troše samo 30 posto na turističke

usluge i sadržaje, dok 70 posto izdvajaju za odstrel divljači. U inozemstvu je omjer obrnut: 70 posto potrošnje lovca turista odnosi se na smještajne, ugostiteljske i izvanpansionske usluge. U tom smislu potrebno je usmjeriti resurse na podizanje standarda same usluge, smještajnih kapaciteta, gastronomije te dodatnih komercijalnih sadržaja.

Postojanje infrastrukture ŠRC Lovas potrebno je iskoristiti za pokretanje **sportsko – rekreacijskog turizma**. Upravo sportsko-rekreacijski sadržaji u turizmu predstavljaju sve više snažan faktor turističke ponude i potražnje. Aktivan odmor posljednjih je desetljeća postao biološka nužnost, kompenzacija za nedovoljno kretanje i ubrzani životni tempo suvremenog čovjeka i turista. Programi sportsko-rekreacijskih aktivnosti omogućuju smišljen boravak turista čime se planski ostvaruju njihove temeljne potrebe za kvalitetnim odmorom u turizmu. Bitno je naglasiti da koncepcija održivog razvoja turizma uključuje i ulaganje u smještajne kapacitete.

Kao jedan od oblika selektivnog turizma kao strateški smjer razvoja turizma Općine, svakako se ističe i **kulturni turizam** temeljen na razvoju kulturnih i kreativnih djelatnosti. Kreativne i kulturne industrije dobivaju sve veći značaj u globalnoj ekonomiji. Upravo u ovim industrijama prepoznaje se velik potencijal za gospodarski rast i kreiranje novih radnih mjesta. Čine 4,2 % europskog BDP-a te su 3. industrija po zapošljavanju u EU. Kreativne i kulturne industrije se snažno oslanjaju na lokalnu radnu snagu te su izuzetno otporne pa tako bilježe rast čak i tijekom gospodarskih poteškoća. U tom kontekstu kulturni turizam smatra se turizmom specijalnih interesa te se definira kao posjete osoba izvan njihova stalnog mjesta boravka, motivirane u cijelosti ili djelomično interesom za povijest, umjetnost, naslijeđe ili stil života lokaliteta, regije, grupe ili institucije. Tom definicijom kultura obuhvaća i tzv. opipljivu kulturu – muzeje, galerije, koncerte, kazališta, spomenike i povijesne lokalitete, ali i neopipljivu kulturu poput običaja i tradicije.

6.3.2. Strategija razvoja mini regije – suradnja sa susjednim JLS

Općina već sudjeluje u zajedničkim razvojnim inicijativama s drugim jedinicama lokalne samouprave okupljenim oko ureda za međunarodnu suradnju TINTL i LAG Srijem. Suradnja s susjednim lokalnim zajednicama predstavlja jedan od važnih preduvjeta za ubrzani ekonomski razvoj Općine, budući da će se u budućnosti moći osiguravati dodatni poticaji iz strukturnih i kohezijskih fondova koji će sufinancirati zajedničke razvojne projekte više lokalnih jedinica.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #2:

“ RAZVOJ MINI REGIJE - SURADNJA S DRUGIM JLS ”

Udruživanjem razvojnih kapaciteta s drugim JLS u mini-regiji osigurati će se ulaganja koja će ostvariti sinergijske učinke na razvoj Općine.

Tematska područja:

1.	Razvoj kompetencija mini regije u poljoprivrednoj proizvodnji s ciljem stvaranja više dodane vrijednosti
2.	Razvoj socijalne, zdravstvene i obrazovne infrastrukture
3.	Razvoj regionalnog brandinga i marketinga s ciljem povećavanja razine prepoznatljivosti regije u širem ekonomskom i turističkom okruženju te privlačenja posjetitelja / turista u mini – regiju.
4.	Zajedničko prikupljanje, odvajanje i reciklaža komunalnog i poljoprivrednog otpada te proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije.

TEMATSKO PODRUČJE 1: Razvoj kompetencija mini regije u poljoprivrednoj proizvodnji s ciljem stvaranja više dodane vrijednosti

Strateško opredjeljenje za strukturne promjene u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, koja će u budućnosti biti usmjerena prema proizvodima s višom dodanom vrijednosti, zahtijeva i povećavanje primjene znanja i inovacija u ovom gospodarskom segmentu. Dosadašnja praksa oslanjanja na državnu poljoprivredno-savjetodavnu službu jednostavno nije do sada ostvarila odgovarajuće pragmatične rezultate. Sukladno Strategiji pametne specijalizacije RH, ovim se strateškim dokumentom planira sudjelovanje Općine u *zajedničkom projektu osnivanja centra kompetencija / inovacijskog inkubatora* usredotočenog na razvoj i primjenu znanja u području *povrtlarsko i voćarske proizvodnje, navodnjavanja i organske proizvodnje poljoprivrednih proizvoda te organskih prehrambenih proizvoda*. Ulaganje u centar kompetencija / inovacijski centar bi se pokrenulo kao zajedničko ulaganje JLS iz mini - regije TINTL, a pružao bi usluge ne samo poljoprivrednim proizvođačima u regiji već i drugim korisnicima u okviru međugranične suradnje s regijama u susjednim zemljama.

TEMATSKO PODRUČJE 2: Razvoj socijalne, zdravstvene i obrazovne infrastrukture

Ubrzani ekonomski razvoj pretpostavlja i razvoj odgovarajuće socijalne i obrazovne infrastrukture koja odgovara zahtjevima suvremenog društva, promjenama u dobnoj strukturi stanovništva i promjenljivim zahtjevima tržišta rada. U tom smislu se na razini mini – regije planiraju zajednički projekti ulaganja u izgradnju:

- centra za skrb seniorske populacije;
- centra za specijalističku primarnu zdravstvenu skrb; te

- obrazovnog centra za srednje, strukovno te cjeloživotno obrazovanje.

TEMATSKO PODRUČJE 3: Razvoj regionalnog marketinga

Za razliku od razvijenih domaćih turističkih regija (Istra, Dalmacija, Dubrovnik, Zagreb) koje imaju razvijen regionalni marketing i destinacijski menadžment, regije u unutrašnjosti i na istoku Hrvatske nisu do sada razvijale svoj marketing i branding. Poznatost Iloka, kao grada s velikim kulturno – povijesnim nasljeđem i općina koje ga okružuju treba biti podignuta na značajno višu razinu kako bi se povećao broj posjetitelja i turista. Ulaganja u smještajne kapacitete i turističku ponudu mini – regije ne mogu biti uspješna bez odgovarajućeg regionalnog marketinga. Jedinice lokalne samouprave okupljene oko ureda TINTL, planiraju u narednim godinama zajednički projekt ulaganja u turistički marketing i destinacijski menadžment, koji će obuhvatiti:

- ulaganja u dizajniranje i branding destinacije mini regije te razvoj proizvoda ruralnog turizma;
- osnivanje zajedničkog destination management poduzeća;
- ulaganja u razvoj zajedničke internetske platforme za destinacijski menadžment i turistički marketing;
- ulaganja u zajedničku turističku infrastrukturu.

TEMATSKO PODRUČJE 4: Zajedničko prikupljanje, odvajanje i reciklaža komunalnog i poljoprivrednog otpada te proizvodnja energije iz obnovljivih izvora energije.

Odvojeno sakupljanje otpada i recikliranje temelji su modernog upravljanja otpadom. Pravilnim odvajanjem i razvrstavanjem otpada kojeg svakodnevno proizvodimo, omogućujemo ponovnu upotrebu istih materijala za proizvodnju drugih proizvoda iste ili slične namjene. Pravilno i svjesno odvajanje otpada osnovni je preduvjet za kvalitetno recikliranje.

U tom smislu održivo gospodarenje otpadom, a pogotovo njegovim biorazgradivim dijelom jedan je od prioriteta Europske unije ne samo zbog nužnosti očuvanja tla i smanjivanja odlaganja, već i mogućnosti korištenja znatnih energetske potencijala ove vrste otpada. Povećanje udjela obnovljivih izvora energije povećava energetske održivost lokalnog sustava. Također pomaže u poboljšavanju sigurnosti dostave energije na način da smanjuje ovisnost o uvozu energetske sirovina i električne energije. Očekuje se da će obnovljivi izvori energije postati ekonomski konkurentni konvencionalnim izvorima energije u srednjem do dugom razdoblju. U tom smjeru pet Općina će pokrenuti zajednički projekt prikupljanja, odvajanja i reciklaže komunalnog i poljoprivrednog otpada te proizvodnje energije iz obnovljivih izvora energije izgradnjom manje energane.

6.3.2. Strategija u području unapređenja društvene infrastrukture

Društvene djelatnosti se odnose na brigu o djeci, posebno organizirani predškolski odgoj, odgoj i obrazovanje, kulturu, uključivo umjetničko stvaralaštvo, amaterizam, zabavne i promotivne aktivnosti, razvoj sporta, tehničke kulture, zaštite zdravlja i socijalne skrbi. Jedna od temeljnih funkcija jedinica lokalne i područne samouprave jest zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima. U tom smislu Općina će u narednom razdoblju kroz samostalne i zajedničke projekte TINTL-a nastojati osuvremeniti općinsku društvenu infrastrukturu.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #3:

“DRUŠTVO”

Ruralni se prostori ne razlikuju samo prema stupanju ekonomske razvijenosti već i u pogledu kvalitete odnosa među stanovnicima, u odnosu stanovnika prema zajednici u kojoj žive te prema percipiranom statusu određenog ruralnog područja u okruženju te raspoloživosti kulturnih, društvenih, socijalnih, sportskih te obrazovnih sadržaja.

Tematska područja:

1.	Ulaganje Općine u sportsku i obrazovnu infrastrukturu kao osnovnih polazišta za kvalitetan društveni razvoj.
2.	Ulaganje u modernu kulturnu infrastrukturu s naglaskom na razvoj kulturnih i kreativnih djelatnosti s ciljem privlačenja mladih talenata na područje Općine.
3.	Energetska obnova objekata uključujući napuštene i devastirane kuće te transformacija istih u objekte stanovanja i rada

TEMATSKO PODRUČJE 1: Ulaganje Općine u sportsku i obrazovnu infrastrukturu kao osnovnih polazišta za kvalitetan društveni razvoj.

U programskom razdoblju do 2020. godine kao jedno od područja politika koja EU posebno potiče upravo su *obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport*.⁴ U programskom razdoblju do 2020. godine pored obrazovanja, sport je dodan kao nova nadležnost EU-a u Ugovoru iz Lisabona (2009.). Važnost postojanja pristupa na europskoj razini dolazi do izražaja kada je riječ o promicanju društvenih i gospodarskih prednosti sudjelovanja u sportu i tjelesnim aktivnostima. U tom smislu Europska unija ističe kako u svijetu koji postaje sve više međusobno ovisan, jedinice lokalne samouprave ostvarit će svoj potpuni potencijal uz podršku razvoja snažnih sustava obrazovanja, sporta, osposobljavanja mladih za tržište rada te prekvalifikacije postojećih radnika s ciljem bolje integracije na tržište rada. Pametnim ulaganjem u cjeloživotno obrazovanje i sportsku infrastrukturu, iskazati će se kao reakcija i povezani napredak u područjima poduzetništva, znanosti i umjetnosti.

Iako Općina pridaje posebnu pozornost sportu te izdvaja i značajna proračunska sredstva za financiranje sportskih udruga, izgradnju, uređenje i opremanje sportskih objekata i terena, sportskoj općinskoj infrastrukturi nedostaje *središnji moderan sportski centar* koji

⁴ Europska komisija: “Obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport”, studeni 2014.

bi objedinio različite sportsko – rekreacijske aktivnosti, kvalitetnu infrastrukturu za međunarodna natjecanja, smještajne kapacitete te komercijalne djelatnosti.

Pored zajedničkih projekata TINTL-a na području razvoja obrazovne infrastrukture, Općina će lokalno razvijati *cjeloživotno učenje* u smislu održavanja edukacija namijenjenih nezaposlenim starijim osobama, mladim osobama koji se tek pripremaju ući na tržište rada te dodatnim usavršavanjem postojećih poljoprivrednika / poduzetnika. U kontekstu transformacije strukture poljoprivredne proizvodnje na području Općine, nepovoljna obrazovna struktura poljoprivrednih proizvođača u Hrvatskoj mogla bi postati prepreka razvoju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva na putu prilagodbe hrvatske poljoprivrede onoj u EU. U tom smislu Općina će dio sredstva usmjeriti ka osnivanju edukativnog centra cjeloživotnog obrazovanja.

TEMATSKO PODRUČJE 2: Ulaganje u modernu kulturnu infrastrukturu s naglaskom na razvoj kulturnih i kreativnih djelatnosti s ciljem privlačenja mladih talenata na područje Općine.

Ulaganje u kulturnu infrastrukturu te poticanje razvoja kulturnih i kreativnih djelatnosti imati će značajnu ulogu u planiranju i provođenju ekonomskog razvoja Općine. Ulaganje u kulturu kreira nova radna mjesta, smanjuje siromaštvo, potiče razvoj novih tehnologija, utječe na poboljšanje sveukupne kvalitete života te ojačava ugrožene skupine stanovništva da sudjeluju u društvenim procesima. Danas su kulturne i kreativne industrije (KKI) jedan od vodećih europskih poslodavaca te su bilježile neprekidan rast, čak i u vrijeme gospodarske krize.⁵ Pri tom je bitno napomenuti da se kreativne i kulturne industrije snažno oslanjaju na lokalnu radnu snagu, posebno onu najviše ugroženu nezaposlenošću, dakle mladima. U Republici Hrvatskoj, prema podacima Hrvatskog klastera konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija, ovaj sektor ostvaruje godišnje više od 15 milijardi kuna prihoda (podaci za 2015. godinu) te zapošljava više od 42 tisuće ljudi.⁶

Postojeća općinska kulturna infrastruktura nije usmjerena na razvoj onih djelatnosti koje bi imale snažniji učinak na otvaranje novih radnih mjesta, privlačenje turista i zainteresiranih poduzetnika te samim time i na sveukupni razvoj Općine. Jednako kao i u slučaju sportske infrastrukture, Općini nedostaje središnji kulturni dom / društveni centar koji bi objedinio kulturne i kreativne djelatnosti (muzej, prostorije namijenjene kreativnim poduzetnicima, galerijski prostor, kino dvorana, komercijalni sadržaji) te će u tom smjeru biti razvijen jedan od strateških projekata.

⁵ Ernst&Young ~ "Stvaranje rasta: mjerenje kulturnih i kreativnih tržišta u EU" 2014.

⁶ Hrvatski klaster konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija <http://hkkkki.eu/>

TEMATSKO PODRUČJE 3: Energetska obnova objekata uključujući napuštene i devastirane kuće te transformacija istih u objekte stanovanja i rada

Sustavna obnova i revitalizacija izgrađenih kuća predstavlja jedan od važnijih strateških ciljeva Općine u smislu omogućavanja adekvatnog prostora za stanovanje (posebice u privlačenju mladih obitelji da se usele na područje Općine) te kao prostora za najam poduzetnicima i za razvoj ruralnog turizma. Posebnu pažnju Općina će posvetiti kućama koje su izgrađene u tradicionalnom panonskom stilu s početka prošlog stoljeća, koje predstavljaju potencijal za razvoj ruralnog turizma / agro-turizma (primjer: selo Karanac u Baranji). Općina će sustavno poticati obnovu pročelja i krovišta obiteljskih kuća, posebno u kontekstu raspoloživih poticaja iz strukturnih fondova EU kao i domaćih fondova kojima se potiče podizanje energetske učinkovitosti.

Obnova privatnih obiteljskih kuća, koje su napuštene i devastirane, jedna je od najvažnijih prepreka u realiziranju ove strateške teme. Ovo će se pitanje rješavati formiranjem manjeg općinskog investicijskog fonda za revitalizaciju napuštenih kuća koji bi se sufinancirao iz izvora komercijalnih banaka i HBOR.

6.3.4. Strategija u području unapređenja kvalitete života na području Općine

Vukovarsko – srijemska županija jedna je od regija u Republici Hrvatskoj koja je tijekom posljednjih dvadesetak godina bila zahvaćena velikim društvenim i socioekonomskim promjenama, koje su najvećim dijelom posljedica ratnih zbivanja na tom području. Pojedini dijelovi županije bili su direktno izloženi ratnim razaranjima, popraćenima ljudskim i materijalnim gubicima, značajnim migracijskim kretanjima i demografskim promjenama. JLS pretrpjele su procese unutarnje dekonstrukcije gdje su ratna događanja dovela ne samo do narušavanja infrastrukture nego i ukupne socijalne slike, te je samim time narušena i kvaliteta života.

Pojam kvalitete života općenito u sebi objedinjuje različite dimenzije. Prema definiciji Eurostata (2015.), kvaliteta se života promatra kroz sljedećih osam dimenzija: materijalni uvjeti života, radna aktivnost (plaćena i neplaćena), zdravlje, dostupnost obrazovanja, kvaliteta slobodnog vremena i povezanost s okolinom, ekonomska i fizička sigurnost, upravljanje resursima i ljudska prava, kvaliteta prirodnog i životnog okoliša te osobna procjena životnog zadovoljstva i dobrobiti.

U korelaciji sa ostalim tematskim područjima opisanim u okviru ovoga dokumenta, Općina će nastojati podići kvalitetu života u smislu transformacije u moderno središte ugodno za život podjednako populaciji tradicionalno vezanoj za ruralni prostor kao i populaciji obrazovnih ljudi – talenata, koja se naseljava u ruralni prostor, te turista – povremenih stanovnika ruralnih naselja.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #4: "KVALITETA ŽIVOTA"

Važna uloga u kreiranju kvalitetnog okruženja, pored otvaranja novih kvalitetnih radnih mjesta, očituje se ponajprije i u modernoj i suvremenoj infrastrukturi te sveukupnom vizualu određenog prostora.

Tematska područja:

1.	Transformacija središta Općine sadržajima tipičnim za središta većih urbanih naselja – gradova – kultura, komercijalni sadržaji, obrazovni sadržaji, komunalna uređenost (izrada cjelovitog arhitektonsko – urbanističkog rješenja uređenja središta Općine)
2.	Uređenje javnih zelenih površina, izgradnja suvremenih pješačkih zona – šetnica te biciklističkih staza.
3.	Uređenje javnih prometnica na području Općine, daljnja ulaganja u komunalnu infrastrukturu te uvođenje SMART infrastrukture.

TEMATSKO PODRUČJE 1: Transformacija središta Općine sadržajima tipičnim za središta većih urbanih naselja/gradova – kultura, komercijalni sadržaji, obrazovni sadržaji, potpuna komunalna uređenost (izrada cjelovitog arhitektonsko – urbanističkog rješenja uređenja središta Općine).

Izrada cjelovitog arhitektonsko – urbanističkog rješenja glavnog naselja Općine predstavlja prvi korak pri formiranju novog revitaliziranog modernog općinskog središta s kombinacijom javnih, komercijalnih te poslovnih prostora i stanovanja. Svrha rješenja jest izgradnja i formiranje središta Općine kao zaokružene funkcionalne i moderne sredine. Središnji dio Općine predodređen je za općinski trg okružen drvodredima, šetnicama i zelenim površinama. U svrhu oblikovanja koncepta suvremenog življenja, na općinskom trgu bili bi smješteni sljedeći komercijalno – javni i poslovni sadržaji:

- sjedište općinske uprave
- manja tržnica lokalnih namirnica
- trgovine, tradicionalni obrti, cvjećarne, poslovni prostori
- pozornica na otvorenom s mogućnošću natkrivanja
- društveni dom / kulturni centar

TEMATSKO PODRUČJE 2: Uređenje javnih zelenih površina, izgradnja suvremenih pješačkih zona – šetnica te biciklističkih staza (električne punionice te najam električnih bicikala).

U kontekstu rekreacije lokalnog stanovništva te podizanja i nadopune ukupne turističke ponude, kroz koncept Općine kao mjesta poželjnog za život, uređenje suvremenih biciklističkih staza i šetnica predstavlja jednu od komponenti podizanja ukupne razine kvalitete života. U tom kontekstu Općina bi pokrenula projekt koji bi trebao uključiti uređenje šetnice te biciklističke staze. Uz biciklističku stazu je planirano postaviti i

ekološku rasvjetu, nekoliko odmorišta s komercijalnim sadržajima te s punjačima za električne bicikle, parkirališta, postaviti info oznake o duljini staze na klupama te brojače prometa.

Tematsko područje 3: Uređenje javnih prometnica na području Općine, daljnja ulaganja u komunalnu infrastrukturu te uvođenje SMART infrastrukture.

U kontekstu potpune komunalne uređenosti Općina u narednom razdoblju planira investicije povezane s izgradnjom sustava odvodnje te obnovu postojećeg sustava vodovoda, sanaciju odlagališta otpada, sanaciju nerazvrstanih cesta te potpunu obnovu i revitalizaciju javnih zelenih površina.

Smart infrastruktura Općine podrazumijevala bi uvođenje pametne javne rasvjete s dodatnim funkcijama kao što su kontrola prometa, zagađenja ili wifi, postavljanje free wifi točaka – mjesta besplatnog Interneta te postavljanje pametnih klupa kao energetske neovisnih proizvoda koji se napajaju putem solarnih ploča koje se nalaze ispod sjedala te danju služe za punjenje mobitela i tableta, dok noću služe kao javna rasvjeta, a imaju i mogućnosti hotspot područja.

6.3.5. Strategija u području očuvanja okoliša i energetike

Jedna od glavnih zadataka JLS jest u okviru očuvanja okoliša upravljati procesima gospodarenja otpadom na svome području. U tom smislu JLS pokreću procese prikupljanja, razvrstavanja i recikliranja otpada kojega se kao takvoga može iskoristiti za stvaranje energije. Odvojeno sakupljanje otpada i recikliranje osnove su modernog upravljanja otpadom jer na taj način štedimo prirodne resurse, smanjujemo gomilanje otpada na odlagalištima, štitimo okoliš te stvaramo osnovu za proizvodnju energije.

Današnji tempo gospodarskog rasta i razvoja zahtijeva sve više energije. Ta se energija i dalje najčešće dobiva iz ograničenih i ekološki teško prihvatljivih fosilnih izvora. Ugljen nam je omogućio industrijsku epohu, nafta revoluciju u transportu, a nuklearna energija snažan razvoj u drugoj polovici 20. stoljeća. U idućim godinama uzlet bi trebali osigurati obnovljivi izvori energije, napredne zelene tehnologije i energetska učinkovitost u svim sferama društva.

Obnovljivi izvori energije su oni koji su sačuvani u prirodi i obnavljaju se u potpunosti ili djelomično. Jedan od glavnih ciljeva europske energetske politike je povećanje udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #4: " ENERGIJA I OKOLIŠ "

Energetsko povezivanje jedinica lokalne samouprave, energetska decentralizacija i osiguravanje stabilnih i troškovno optimiziranih izvora energije postaje jedan od prioriteta lokalnih vlasti. Cilj održivoga korištenja energije je što veći omjer zadovoljenih energetske potrebe i raspoložive energije tj. postizanje što veće energetske neovisnosti.

Tematska područja:

1.	Formiranje općinskog centralnog sustava za prikupljanje, razvrstavanje i iskorištavanje komunalnog i poljoprivrednog otpada za proizvodnju energije.
2.	Energetsko osamostaljivanje Općine - izgradnja infrastrukture za vlastitu proizvodnju energije.

TEMATSKO PODRUČJE 1: Formiranje općinskog centralnog sustava za prikupljanje, razvrstavanje i iskorištavanje komunalnog i poljoprivrednog otpada za proizvodnju energije.

Danas Općina komunalni otpad sa svoga područja organizirano odvozi van područja općine. Otpad odvozi poduzeće (EKOFOR PLUS - Oroslavje) s kojim je Općinsko vijeće potpisalo Ugovor o davanju koncesije za odvoz otpada. Ovom se strategijom predviđa uspostavljanje vlastitog komunalnog sustava za upravljanje otpadom i zaštitu okoliša, koji bi imao slijedeće funkcije:

- usluge prikupljanja komunalnog i poljoprivrednog otpada;
- razvrstavanje otpada i njegovo pretvaranje u sekundarnu sirovinu; te
- iskorištavanje preostalog otpada za lokalnu proizvodnju energije kroz ulaganje u manje kogeneracijsko postrojenje (istovremena proizvodnja električne i toplinske energije).

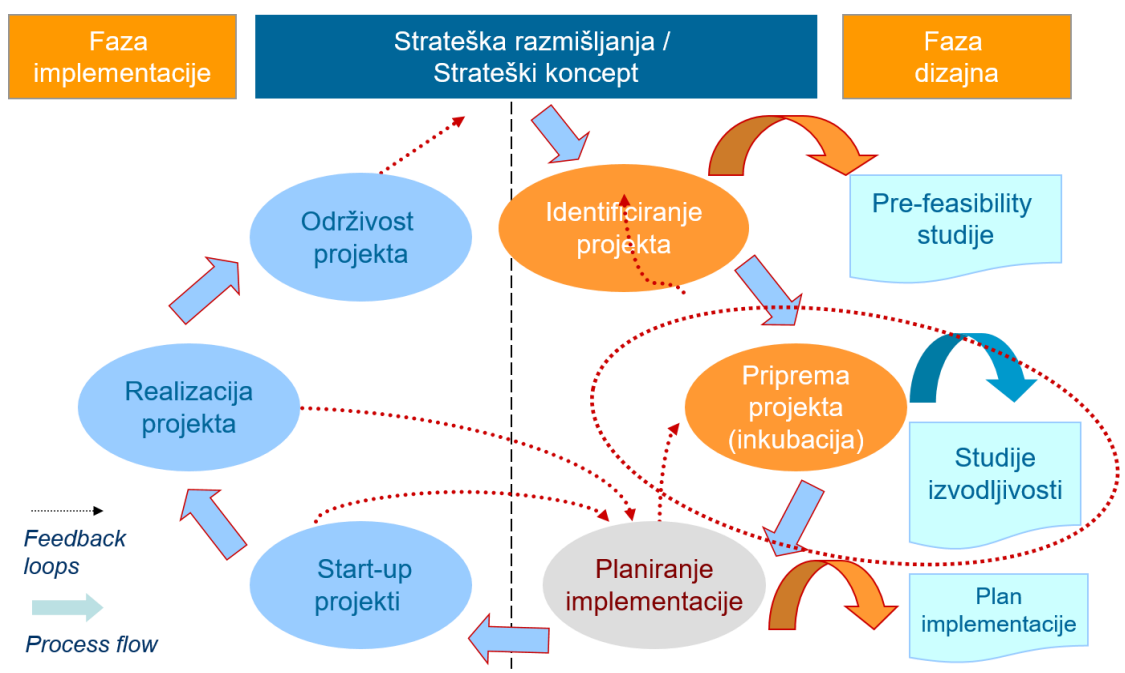
TEMATSKO PODRUČJE 2: Energetsko osamostaljivanje Općine - izgradnja infrastrukture za vlastitu proizvodnju energije.

Kao jedan od sektora u koji su usmjeravana ulaganja Europske Unije, predlaže se izgradnja manjeg energetskog postrojenja koji koristi obnovljive izvore energije (vjetar, sunce, geotermalni izvori, biomasa i sl.). Na taj način će se Općini omogućiti energetsko osamostaljivanje i osiguravanje sigurnosti opskrbe toplinskom i električnom energijom. Ulaganje u energetsko postrojenje osigurava ne samo energetske neovisnost o električnoj i toplinskoj mreži, nego i neovisnost od svih budućih porasta cijena na tržištu. Prostornim planom uređenja Općine omogućava se izgradnja postrojenja za proizvodnju električne energije i/ili toplinske energije (elektrana i sl.) koje kao resurs koriste obnovljive izvore energije.

6.3. Implementacija Strategije

Za Općinu je vrlo važno da se već danas prepoznaju strateški projekti koji će potaknuti ekonomski razvoj Općine temeljenog na pametnom rastu, modernoj infrastrukturi te poticanju ruralnog turizma. Implementacija projekata odvija se kroz samostalno financiranje od strane Općine, kandidiranjem projekata na EU fondove te ulaskom u javno – privatna partnerstva. Proces implementacije razvojnih projekata sastoji se od nekoliko procesa u koji se uključuju različiti sudionici i zainteresirane strane. Nakon dovršetka dokumenta *Strategije razvoja Općine 2020.* dokument prolazi kroz proces političkog usuglašavanja i odlučivanja u okviru Općinskog vijeća.

Slika 6.1. Proces implementacije projekata

zvor: T&MC Group

Nakon identifikacije projekata predloženih u okviru ovoga dokumenta slijedi priprema glavnih strateških inicijativa – projekata. Prije same implementacije projekata potrebno je izraditi studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi u okviru kojih se detaljno i po propisanoj metodologiji analiziraju sve koristi i troškovi projekta te se demonstrira njegova opravdanost za financiranje iz EU fondova. Analiza troškova i koristi financijski je instrument kojim se kvantificiraju svi troškovi i gubici s jedne, te svi očekivani prihodi i koristi nekog pothvata s druge strane. Dakle, u obzir se ne uzima samo financijsko-ekonomska analiza već se gleda širi društveni kontekst: utjecaj na okoliš, socijalna pitanja i sl. Cost-benefit analiza bi trebala biti temelj izračuna opravdanosti svakog javnog projekta kao i osnovni instrument kojim je moguće napraviti kvalitetnu usporedbu više različitih

javnih projekata. Studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi obavezan su dio projektne dokumentacije potrebne za sufinanciranje projekata iz strukturnih fondova EU, posebice infrastrukturnih projekata. Nakon izrade studije izvodljivosti, implementaciji projekta predstoji projektiranje te osiguravanje financiranja samog projekta – prezentacija projekta komercijalnim i razvojnim bankama te sklapanje javno – privatnih partnerstva.

6.4. Financijski izvori

Ovim dokumentom predviđa se pribavljanje financijskih sredstva iz nekoliko potencijalnih izvora – financijskog tržišta, EU fondova i privatnih investitora. Katalog projekata predviđa projekte koji će za cilj imati sveukupni ekonomski razvoj Općine te koji će biti financirani od strane Općine i privatnih investitora. U kontekstu financijskog tržišta izvori financiranja biti će mogući u okviru kredita od strane komercijalnih te institucionalnih banaka (HBOR, EIB, EBRD, SB). Jednako tako realizaciju projekta biti će moguće financirati i iz fondova Europske unije, konkretno *Europskog fonda za regionalni razvoj* (EFRR), *Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj* (EAFRD) te *Europskog socijalnog fonda* (ESF).

Tablica 6.1. Glavni izvori financiranja projekata

INSTITUCIONALNE BANKE	
-	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
-	Europska investicijska banka
-	Europska banka za obnovu i razvoj
-	Svjetska banka
KOMERCIJALNE BANKE	
EU FONDOVI	
-	Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)
-	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD)
-	Europski socijalni fond (ESF)

U kontekstu sufinanciranja razvojnih projekata od strane EU fondova gdje nije moguće ostvariti 100 % povrat sredstava, Općina će međufinanciranje projekta ostvariti zaduživanjem kod HBOR-a prema uvjetu kreditiranja iz programa financiranja EU projekata za JLS uz sljedeće uvjete:

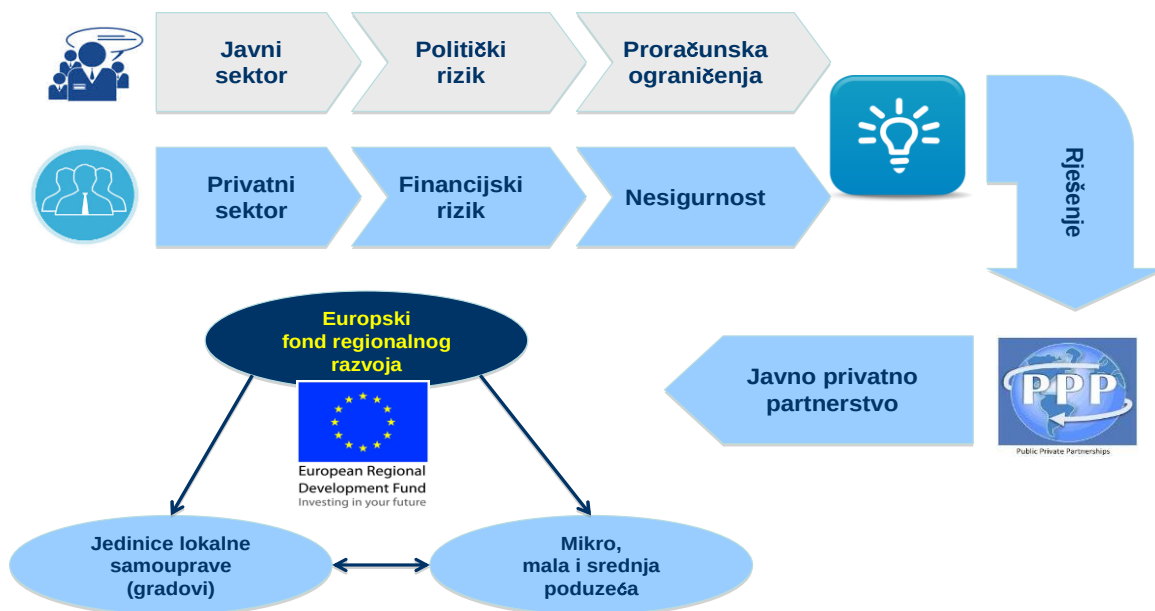
- Početak od 5 godina
- Otplata kredita na 10 godina
- Kamatna stopa u iznosu od 3%
- Naknada u iznosu od 0,8%

Kao model ulaganja u razvojne projekte bitno je izdvojiti i model javno – privatnog partnerstva kao oblika zajedničkog, kooperativnog djelovanja javnog i privatnog sektora u svrhu izvođenja i implementacije projekata. Način na koji funkcionira model javno – privatnog partnerstva opisan je u nastavku dokumenta.

6.4.1. Model javno – privatnog partnerstva

Javno-privatno partnerstvo podrazumijeva suradnju tijela javne vlasti s privatnim sektorom s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. Primjena ovakvog modela suradnje još uvijek nije zaživjela u potpunosti no realno potreba za ovakvim oblikom partnerstva postoji i u budućnosti će njegova primjena značajno rasti. Prvenstveno zbog nedostatke novca u proračunima javnopravnih tijela i potrebe da se unatoč toj nestašici zadovolje određene javne potrebe.

Slika 6.2. Javno – privatno partnerstvo

Izvor: T&MC Group

Cilj suradnje javnog i privatnog sektora je u tome da se sredstva i znanje privatnog sektora stave na raspolaganje javnom i da na taj način privatni sektor doprinose realizaciji javnih projekata. Javna vlast određuje ciljeve zajedničkih projekata vodeći pritom računa o javnom interesu i kvaliteti usluga, a privatni partner zatvara financijsku konstrukciju, projektira i gradi ili obnavlja. Svoj interes privatni partner pritom vidi u naplati usluga od korisnika građevine / zdanja kroz koncesiju ili neki drugi oblik ugovorne naplate.

Model financiranja kapitalnih projekata putem javno-privatnog partnerstva preporuka je Europske komisije pri financiranju kapitalnih projekata javnog sektora, a u Republici Hrvatskoj postoji institucionalni okvir kojim je definirana procedura ishoda potrebnih suglasnosti kod nadležnih državnih tijela. Zbog složenosti modela financiranja, potrebno je angažirati konzultante za pripremnu fazu koja uključuje izradu studije s komparatorom javnih troškova i pripremu natječaja za izbor privatnog partnera. Javno privatno partnerstvo je u Republici Hrvatskoj uređeno sljedećim propisima (pravni okvir):

- Zakon o JPP-u (Narodne novine, br 78/12)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o JPP (Narodne novine, br. 152 / 14)
- Uredba i provedbi projekata JPP-a (NN 88/12 i 15/15)
- Pravilnik o projektima JPP-a male vrijednosti (NN 23/15)

Zakonom o JPP uređuje se postupak predlaganja i odobravanja prijedloga projekata javno-privatnog partnerstva, praćenje provedbe projekata javno-privatnog partnerstva te sadržaj ugovora o javno-privatnom partnerstvu. Temeljem Zakona o JPP-u ustrojena je **Agencija za javno-privatno partnerstvo** (AJPP) kao središnje nacionalno tijelo i centar znanja zadužena za ocjenu, odobravanje i praćenje provedbe projekata JPP-a, vođenje Registra ugovora o javno-privatnom partnerstvu te primjenu najbolje međunarodne prakse i uspostavljanje sustava izobrazbe u području JPP-a.

Ugovor o JPP-u glavni je dokument u okviru kojega se utvrđuju prava i obveze, tj. pravila ponašanja javnog i privatnog partnera u duljem ugovornom razdoblju. Ugovor o JPP-u sklapa se između javnog partnera i društva posebne namjene.

Društvo posebne namjene (u daljnjem tekstu DPN) je trgovačko društvo koje osniva privatni partner u svrhu sklapanja ugovora o JPP-u i provedbe projekta JPP-a.

Financiranje projekta JPP-a najčešće je zasnovano po načelima projektnog financiranja. Ključna razlika između projektnog i korporativnog (tradicionalnog) financiranja je da se kod projektnog financiranja izvori financiranja vežu uz DPN, a kod korporativnog financiranja uz matičnu tvrtku.⁷

⁷ Agencija za JPP : JPP Vodič kroz postupke odobravanja projekata u Agenciji za javno privatno partnerstvo namijenjen tijelima središnje i lokalne javne uprave

6.5. Organizacijski aspekti implementacije razvojne strategije

Implementacija razvojne strategije i preuzimanje većih odgovornosti za socio-ekonomski razvoj na području Općine od strane općinske uprave pretpostavlja određene organizacijske prilagodbe. Dosadašnji ustroj općinske uprave se u tom smislu treba prilagoditi potrebama realizacije strateških projekata (Slika 6.3.).

Slika 6.3. Budući organizacijski ustroj općinske uprave

Općinska uprava je u trenutku izrade ove Strategije ustrojena sukladno njenom Statutu i Zakonu. Osim Općinskog vijeća, koje je predstavničko tijelo i zastupa interese stanovnika, općina ima izabranu načelnicu, kao izvršno tijelo i njenog zamjenika. Upravni poslovi, koji su u nadležnosti Općine sukladno Zakonu, ustrojeni su u jedinstvenom upravnom odjelu na čelu kojeg je pročelnik. Godine 1998. godine Općina je osnovala *Komunalni pogon*. Općina je vlastitim sredstvima i djelom donacijama USAID-a preko IOM-a i Vlade Južnog Tirola nabavila veći dio mehanizacije potrebite za funkcioniranje ovog pogona. Komunalni pogon u tom smislu se bavi komunalnim održavanjem Općine.

Ova razvojna strategija predviđa transformaciju Komunalnog pogona u komunalno poduzeće koje će osim pružanja osnovnih komunalnih usluga preuzeti i odgovornost u realizaciji strateških projekata.

7. ZAKLJUČAK

Europska unija prihvatila je koncept poticanja održivog razvoja lokalnih i ruralnih područja koji se bazira na održivom gospodarskom razvoju, povećanju životnog standarda te očuvanju prirodne i kulturne baštine. Na taj način se ruralni prostori transformiraju u ekološki očuvane i kultivirane sredine koje se sustavno opremaju komunalnom, društvenom i turističkom infrastrukturom, razvijaju održivu poljoprivredu, lokalno poduzetništvo i povezuju se s okruženjem. U kontekstu ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, lokalna samouprava ima zadatak da zajednici ponudi lepezu mogućnosti i rješenja, da uspostavi sustav i osigura temeljne infrastrukturne i institucionalne uvjete za razvoj. Ona motivira, integrira, povezuje i koordinira lokalne razvojne aktivnosti, resurse, projekte i nositelje razvoja na putu osmišljavanja, pripremanja i realizacije razvojnih projekata. Pritom, lokalni prioriteti trebaju biti usklađeni s utvrđenom politikom i strateškim smjernicama razvoja na razini županija, RH i EU.

Izrada dokumenta *“Strategije razvoja općine Lovas 2016 - 2020”* obuhvatila je analizu postojećeg stanja temeljem koje su, u skladu sa smjernicama Europske unije, predloženi strateški razvojni projekti koje Općina planira realizirati samostalno i u suradnji s drugim JLS u strateškom razdoblju do 2020. godine. Realizacijom projekata Općine doprinijeti će se pametnom razvoju i rastu Općine, uvođenju moderne infrastrukture te podizanju razine turističke ponude što će rezultirati povećanim brojem dolaska turista. Samim time povećati će se razina konkurentnosti Općine. Također, projekti će rezultirati otvaranjem novih kvalitetnih radnih mjesta što će imati pozitivne implikacije na općinski proračun. Isto tako bitno je naglasiti da će se ekonomska struktura Općine značajno osuvremeniti stvaranjem pretpostavki za razvoj mikro i malih poduzeća i OPG-ova na području agroturizma. Projektima ruralnoga razvoja nastojati će se smanjiti deruralizacija te poticati lokalno stanovništvo na ostanak u Općini. Budućnost ruralnih područja ovisi o mogućnosti da ljudi u lokalnoj sredini nađu zaposlenje i kvalitetno žive te o spremnosti da se sačuvaju i unaprjeđuju prirodni resursi kao i tradicijsko naslijeđe koji čine identitet, područni kapital i osnovu konkurentnosti lokalne zajednice.

Lokalna razina i ruralna područja u okviru Strategije EU 2020 prepoznata su kao bitan element od kojega uvelike ovise identitet, integritet, razvojne perspektive i stabilnost svake nacionalne države. Zbog toga EU intenzivno ulaže u sve aspekte lokalnog i ruralnog razvoja, a s ciljem očuvanja i integralnog razvoja ruralnih prostora i njihovih vrijednosti. Na taj način lokalne sredine prerastaju u ekološki ugodna obitavališta, koja sustavno dobivaju urbanu infrastrukturu i opremu te laku i brzu povezanost s drugim naseljima u okolici i državi. Takvi prostori imaju budućnosti.

Popis tablica

Broj	Naziv	Strana
3.1.	Osnovni podaci o teritoriji Općine	14
3.2.	Struktura zemljišnih površina na području Općine	15
3.3.	Površine obradivog zemljišta po kulturama (izraženo u površini - ha)	16
3.4.	Ukupan broj stanovnika u Županiji i na području Općine	17
3.5.	Ukupan broj stanovnika na području Općine	17
3.6.	Ukupan broj stanovnika prema naseljima Općine	18
3.7.	Ukupan broj zaposlenih u Općini i struktura radnih mjesta (2015.)	18
3.8.	Ukupan broj nezaposlenih u Općini	18
3.9.	Podaci o gospodarskim subjektima na području Općine	19
3.10.	Poduzeća registrirana na području Općine	21
3.11.	Novoizgrađeni i obnovljeni objekti društvene infrastrukture u Općini	28
3.12.	Popis sportskih klubova / udruga	28
3.13.	Popis udruga na području Općine	29
3.14.	Račun prihoda i rashoda Općine	31
3.15.	Popis imovine u vlasništvu Općine s potencijalom pokretanja projekata kapitalnih ulaganja	32
6.1.	Glavni izvori financiranja projekata	55

Popis slika

Broj	Naziv	Strana
1.1.	Metodologija strateškog planiranja razvoja jedinica lokalne samouprave	2
2.1.	Europski fondovi	4
2.2.	Sektori u koja će EU usmjeravati ulaganja Kohezijskih fondova	5
2.3.	Nacionalni operativni programi	7
2.4.	Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske 2020.	9
3.1.	Geografski položaj Županije i Općine u Županiji	13
6.1.	Proces implementacije projekata	54
6.2.	Javno – privatno partnerstvo	56
6.3.	Budući organizacijski ustroj općinske uprave	58

Popis literature

1. Agencija za JPP: JPP Vodič kroz postupke odobravanja projekata u Agenciji za javno privatno partnerstvo namijenjen tijelima središnje i lokalne javne uprave
2. APPRRR Statistika
3. DZS
4. Europska komisija: EUROPA 2020. – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast, 2010.
5. Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group
6. Krajinović A., Čičin – Šain D., Predovan M.: "Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice", Zadar 2011.,
7. Općina Lovas www.lovas.hr
8. Prostorni plan općine Lovas
9. Razvojna strategija Vukovarsko – srijemske županije 2011. – 2013.
10. Ministarstvo kulture : Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015., Zagreb, srpanj 2011.
11. Novotny, D. "Kreativna ekonomija – kako koristiti kapital ljudskog uma kao pokretača ekonomskog rasta u 21.stoljeću" München / Zagreb 2015.
12. VUSŽ- Informacija o stanju gospodarstva, 2013
13. T&MC Group Research * agro-turistički kapaciteti i privatni smještaj
14. Vlada RH: Strategija pametne specijalizacije RH 2020.
15. Vlada RH: Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020., veljača 2013. Zagreb
16. UNESCO Culture Section. The Different Types of Cultural Heritage, 2006. Dostupno na: [http:// portal.unesco.org/culture/en](http://portal.unesco.org/culture/en)

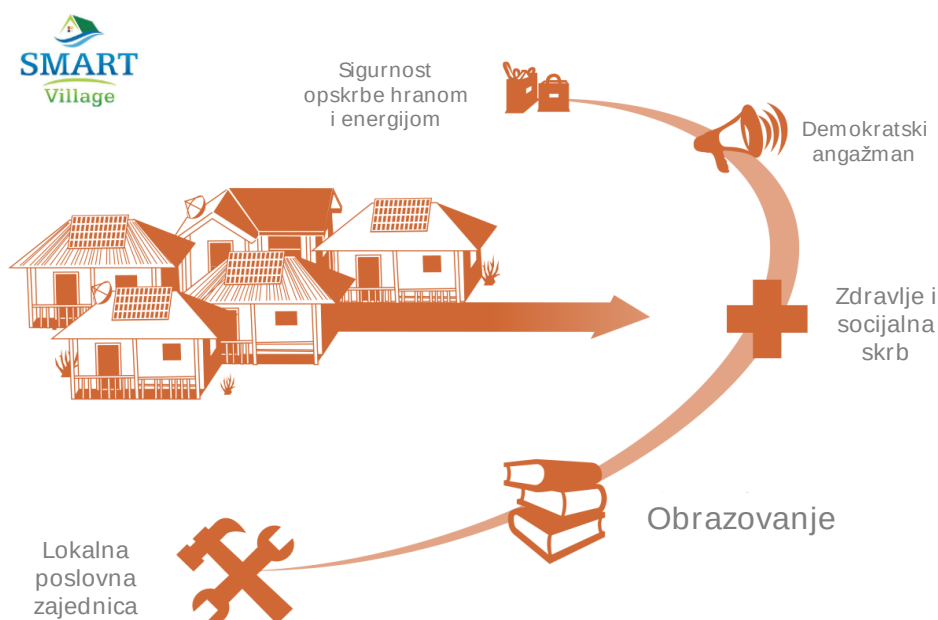
Anex 1.

STRATEŠKI PROJEKTI OPĆINE 2020.

1. PAMETNO SELO I PAMETAN RAZVOJ

Općina Lovas (dalje u tekstu: Općina) je, mjereno razinom stvaranja nove vrijednosti i radnih mjesta, jedna od najmanje razvijenih jedinica lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj. Općina je nisko-razvijena u odnosu na prosjek razvijenosti Republike, pa tako i na prosjek razvijenosti EU. Općina tako dijeli sudbinu susjednih nisko-razvijenih jedinica lokalne samouprave u pet županija regije Slavonije i Baranje. Međutim, nakon ulaska RH u punopravno članstvo EU niska razvijenost Općini omogućava pristup strukturnim i kohezijskim fondovima, posebno fondovima regionalnog i ruralnog razvoja koji sufinanciraju razvojne projekte.

Slika 1: Koncept pametnog sela (Smart Village)

Izvor: CMEDT – Smart Villages Initiative Trinity College, Cambridge, Prilagodba T&MC Group

U dokumentu Strategije razvoja Općine za razdoblje 2016. - 2020.g. su identificirane snažne razvojne potrebe Općine te su definirani glavni razvojni pravci, odnosno područja djelovanja Općine s ciljem ubrzavanja ukupnog socio-ekonomskog razvoja: poljoprivreda i gospodarstvo, suradnja sa susjednim jedinicama lokalne samouprave na zajedničkim projektima, društveni život i kvaliteta života te energija i očuvanje okoliš. Ovakvim razvojnim opredjeljenjem, Općina prihvaća stratešku smjernicu "Pametnog razvoja" kako to definira Strategija EU 2020 te razvojni koncept "Pametnog sela" (Slika 1). Pametan razvoj se temelji na projektima koji uključuju nove tehnologije, znanje i "zelenu ekonomiju". Koncept "pametnog sela", koji je izvorno razvijen na Sveučilištu Cambridge,

UK, moderan je pristup razvoju malih lokalnih zajednica izvan velikih metropolitanskih središta. U pametnim selima se energetska sigurnost i sigurnost opskrbe hranom, dostupnost dobrog obrazovanja, kvalitetnih socijalnih i komunalnih usluga te stvaranja okruženja za razvoj lokalnih produktivnih mikro i malih poduzeća, uz međugeneracijsku solidarnost i razvoj demokratskih odnosa, smatraju glavnim pokretačima ekonomskog razvoja. Razvoj dakle, prema ovim razvojnim smjernicama, se mora pokretati iznutra, koristeći se vlastitim resursima JLS i potporama EU.

2. STRATEŠKI PROJEKTI OPĆINE U RAZDOBLJU DO 2020.godine

Lokalni razvoj pokreće se i ostvaruje kroz projekte lokalnog razvoja. Zbog toga, lokalna samouprava ima ulogu stvaranja uvjeta za iniciranje i pokretanje ovakvih projekata i ukupnog razvoja JLS. Konkretizirani i operativno razrađeni strateški razvojni projekti predstavljaju glavnu polugu za implementaciju Strategije razvoja Općine. Konkretno, prioriteti se pretvaraju u projekte i razvoj Općine na taj način dobiva konkretne okvire. Na taj način se stvaraju uvjeti za uključivanje lokalnih nositelja razvoja te za pokretanje stvarnih razvojnih aktivnosti, projekata i ulaganja kojima se rješavaju lokalni problemi i pokreće se razvojni ciklus.

Za razdoblje 2016. – 2020. planira se realizacija pet grupa strateških projekata. Projekti kao takvi moraju biti samoodrživi, moraju imati mjerljive učinke na ekonomski razvoj i stvaranje novih radnih mjesta u Općini, odnosno moraju imati multiplikacijske učinke na općinski proračun. Rezultat toga biti će povećanje fiskalnih kapaciteta Općine za financiranje socijalnih projekata i povećavanja ukupnog blagostanja u Općini.

Procijenjena vrijednost projekata koje će u strateškom razdoblju 2016. – 2020. Općina pokrenuti i aplicirati za sufinanciranje jest cca € 8-10 milijuna te će biti kreirano oko 50-60 novih radnih mjesta.

Programiranje razvoja strateških projekata Općine realizirati će se kroz četiri koraka:

⇒ **MULTI KORAK: IZRADA STUDIJSKO – PROJEKTNE DOKUMENTACIJE**

Izrada dokumentacije podrazumijeva izradu urbanističko – arhitektonskog rješenja vizije središta Općine te izradu studijske i projektne dokumentacije. *Urbanističko – arhitektonsko rješenje* ima za cilj izraditi prikaz cjelovitog uređenja središta Općine kao zaokružene cjeline. Rješenje podrazumijeva sljedeće:

- definiranje programskih zahtjeva - budućeg miksa ciljanih sadržaja / djelatnosti u središtu Općine (javni sadržaji, smještajni kapaciteti, kulturno – društveni sadržaj, poslovni prostori, trgovački prostori, turistička infrastruktura),
- izrada cjelovitog idejnog rješenja komunalne infrastrukture, prometa, mobilnosti “pametne infrastrukture” središta Općine,
- izrada arhitektonskog rješenja novih građevina u Općini.

⇒ **PRVI KORAK:**

Izrada programa razvoja Općine kroz pet grupa strateških projekata – **GOSPODARSTVO I POLJOPRIVREDA, RAZVOJ MINI REGIJE, DRUŠTVO, KVALITETA ŽIVOTA TE ENERGIJA I OKOLIŠ.**

⇒ **DRUGI KORAK: OSIGURAVANJE FINANCIRANJA PROJEKATA**

U kontekstu financiranja Općini kao investitoru stoji na raspolaganju nekoliko izvora financiranja: komercijalne banke, HBOR i EU fondovi te sklapanje javno – privatnih partnerstva. Više riječi o financiranju projekata obrađeno je u 6. poglavlju.

⇒ **TREĆI KORAK: IMPLEMENTACIJA PROJEKATA**

Implementacija projekata prema grupama projekata. Više riječi o implementaciji projekata obrađeno je u sljedećem poglavlju.

U nastavku u tablici 1.1. prikazani su strateški projekti Općine prema grupama projekata. Monetarni iskazi (procijenjena vrijednost visine ulaganja) kao i očekivani broj zaposlenih ne predstavljaju konačne fiksne iznose, već *okvire tj. projekcije* na temelju kojih se programira razvoj projekata.

Tablica 1.1. Strateški projekti Općine 2020.

PODRUČJE DJELOVANJA	Naziv projekta	Procijenjena vrijed. EUR	Nositelj projekta	Izvori financiranja
GOSPODARSTVO I POLJOPRIVREDA				
Tematska područja:		2.300.000		
Poticanje inovativne poljoprivredne proizvodnje s višom dodanom vrijednošću te poticanje razvoja prerađivačke djelatnosti – razvoj prerađivačke općinske infrastrukture	Hladnjača i prostor za skladištenje i preradu proizvoda	500.000	– Općina	– Općina posjeduje izrađenu projektnu dokumentaciju – Općinski proračun – Mjere ruralnoga razvoja
	Manja tržnica lokalnih namirnica	200.000	– Općina	– Mjera 7.4. Operacija Tržnice
Institucionalna potpora razvoju privatnog sektora	Osnivanje Fonda potpore privatnom sektoru (OPG, obrti, MSP)	200.000	– Općina	– Općinski proračun – HBOR, komercijalne banke
Razvoj selektivnih oblika turizma	“Lovačka kuća”	n/a	– Općina	– Općinski proračun – INTERREG
	“Mađarska kuća”	n/a	– Općina / predstavnici mađarske nacionalne manjine	– INTERREG
	TEMATSKI PARK - ETNO SELO DUNAV – smještajni kapaciteti / replike panonskih kuća – ugostiteljski objekti – restoran i kulinarski studio (tečajevi kuhanja) – izložbeno – prodajni prostor lokalnih proizvoda – ogledni / turistički vrt uzgoja lokalnih poljoprivrednih kultura – središnje biotop jezero (vožnja čamcima)	1.000.000	– Općina	– Ruralni razvoj Mjera 7/ Podmjera 7.4. / Operacija Tematski park
	Uređenje i revitalizacija ribnjaka	n/a	– Općina	– Općinski proračun
	Turistička infrastruktura uz akumulaciju	n/a	– Općina	– Općinski proračun
	Izgradnja vinsko-turističkih cesta	400.000	– Općina	– Eu fondovi

PODRUČJE DJELOVANJA	Naziv projekta	Procijenjena vrijed. EUR	Nositelj projekta	Izvori financiranja
RAZVOJ MINI REGIJE		7.750.00		
Tematska područja:				
Razvoj kompetencija mini regije u poljoprivrednoj proizvodnji s ciljem stvaranja više dodane vrijednosti	CEKOM / inovacijski inkubator bio proizvodnje u području napredne poljoprivredne proizvodnje, prerade poljoprivrednih proizvoda i bio-ekonomije	5.000.000	- Grupa Općina	- MINGO : natječaj Podrška razvoju CEKOM-a - HBOR
Razvoj socijalne, zdravstvene i obrazovne infrastrukture	Središnja socijalno – zdravstvena ustanova – centar međugeneracijske suradnje osoba treće životne dobi i mladih / dom za skrb starijih i nemoćnih/ centar zdravstvene skrbi (primarna zdravstvena zaštita, stomatologija, dermatologija, pedijatrija) / zajednički socijalni sadržaji: a) manja društvena dvorana b) škole (autoškola, strani jezici) c) knjižnica	1.000.000	- Grupa Općina - Privatni investitor	- Općinski proračuni - Najam prostora
	Centar strukovnog srednjeg, visokog i cjeloživotnog obrazovanja	500.000	- Grupa Općina	- Općinski proračuni
Razvoj regionalnog brandinga i marketinga	Pokretanje projekta razvoja zajedničkog regionalnog marketinga – povećavanje vidljivosti regije na turističkom tržištu	100.000	- Grupa Općina	- Općinski proračuni
	Osnivanje zajedničkog poduzeća za upravljanje destinacijom i turistički marketing – Destination Management Company	50.000	- Grupa Općina	- Općinski proračuni
Energija i okoliš	Osnivanje zajedničke tvrtke za prikupljanje, odvajanje i reciklažu komunalnog i poljoprivrednog otpada	100.000	- Grupa Općina	- Općinski proračuni
	Ulaganje u zajednički projekt proizvodnje energije iz obnovljivih izvora (poljoprivredna i šumska biomasa)	1.000.000	- Grupa Općina	- Općinski proračuni - Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

PODRUČJE DJELOVANJA		Naziv projekta	Procijenjena vrijed. EUR	Nositelj projekta	Izvori financiranja
DRUŠTVO		2.734.000			
Tematska područja:					
Ulaganje Općine u sportsku, obrazovnu infrastrukturu kao osnovnih polazišta za kvalitetan društveni razvoj	SPORTSKO – REKREACIJSKI CENTAR LOVAS – multifunkcionalna dvorana (nogomet, košarka, odbojka, rukomet) – atletska staza – teniski teren – bazeni (vanjski i unutarnji) – fitness dvorana – hotel / restoran /caffe bar – održavanje međunarodnih natjecanja – škola nogometa /latino plesova / tenisa.... – manji kamp za izviđače / ljetni kamp za djecu i omladinu	1.000.000	– Općina	– Ruralni razvoj Mjera 7/ Podmjera 7.4. / Operacija Sportske građevina	
	Edukativni centar za cjeloživotno obrazovanje: – podrška osnivanju agroturizama za mlade poljoprivrednike – primjena modernih tehnologija u poljoprivredi – tečajevi stranih jezika – napredni tečajevi informatike	200.000	– Općina	– Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali / Jačanje kapaciteta	
	Opremanje dječjeg vrtića	n/a	– Općina	– Mjera 7.4. Operacija Dječji vrtić	
	Uređenje i opremanje dječjeg igrališta u naselju Opatovac	n/a	– Općina	– Mjera 7.4. Operacija Dječje igralište	
	Dom za dnevnu skrb starih i nemoćnih osoba	334.000	– Općina	– Općinski proračun – HBOR, komercijalne banke	
Ulaganje u modernu kulturnu infrastrukturu s naglaskom na razvoj kulturnih i kreativnih djelatnosti s ciljem privlačenja mladih talenata na područje Općine	KULTURNI CENTAR OPATOVAC – Muzej medija (projekcijska dvorana i galerija / manji TV studio / interaktivni punktovi) – multifunkcionalna dvorana / kino dvorana – prostorije za najam poduzetnicima s područja kulturnih i kreativnih djelatnosti – centralni društveni prostor – prostor za druženje – komercijalni sadržaji – kiosci s hranom i pićem / trgovine	1.000.000	– Općina	– Ruralni razvoj Mjera 7/ Podmjera 7.4. / Operacija Kulturni centar	
Energetska obnova objekata uključujući napuštene i devastirane kuće te transformacija istih u objekte stanovanja i rada	Osnivanje Fonda za obnovu devastiranih tradicionalnih kuća	200.000	– Općina	– Općinski proračun – HBOR, komercijalne banke – Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti	
	Energetska obnova dječjeg vrtića “Bajka”	n/a	– Općina	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	

Sportsko – rekreacijski centar Lovas

Kulturni centar Opatovac

PODRUČJE DJELOVANJA	Naziv projekta	Procijenjena vrijed. EUR	Nositelj projekta	Izvori financiranja
KVALITETA ŽIVOTA		3.067.000		
Tematska područja:				
Transformacija središta Općine sadržajima tipičnim za središta većih urbanih naselja – gradova – kultura, komercijalni sadržaji, obrazovni sadržaji, komunalna uređenost (izrada cjelovitog arhitektonsko – urbanističkog rješenja uređenja središta Općine)	Uređenje glavnog općinskog trga u naselju Lovas (izrada cjelovitog arhitektonsko – urbanističkog rješenja uređenja centra Općine)	500.000	– Općina	– Ruralni razvoj Mjera 7 / Podmjera 7.4. / Operacija Uređenje javnih površina (trg)
Uređenje javnih zelenih površina, izgradnja suvremenih pješačkih zona – šetnica te biciklističkih staza.	Biciklistička ruta (Mađarska – Opatovac - BIH) – prilagodba projekta u smislu uvođenja novih sadržaja – električne punionice / najam električnih bicikala / odmorište s komercijalnim sadržajima	n/a	– Općina	– Općina posjeduje projektnu dokumentaciju – INTERREG
	Uređenje javnih zelenih površina	500.000	– Općina	– Ruralni razvoja Mjera 7 / Podmjera 7.4. / Operacija Uređenje javnih zelenih površina
Uređenje javnih prometnica na području Općine, daljnja ulaganja u komunalnu infrastrukturu te uvođenje SMART infrastrukture.	Izgradnja sustava odvodnje	n/a	– Općina	– Ruralni razvoj Mjera 7 / Podmjera 7.2.
	Obnova postojećeg vodovoda u Opatovcu	n/a	– Općina	– Ruralni razvoj Mjera 7 / Podmjera 7.2.
	Sanacija nerazvrstanih cesta na području Općine	n/a	– Općina	– Ruralni razvoj Mjera 7 / Podmjera 7.2.
	Obnova nogostupa na području Općine	n/a	– Općina	– Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU
	SMART infrastruktura	300.000	– Općina	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti
	Nabava komunalne opreme za razvrstavanje otpada na kućnom pragu te za popunjavanje zelenih otoka	67.000	– Općina	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti

PODRUČJE DJELOVANJA	Naziv projekta	Procijenjena vrijed. EUR	Nositelj projekta	Izvori financiranja
ENERGIJA I OKOLIŠ		1.500.000		
Tematska područja:				
Formiranje općinskog centralnog sustava za prikupljanje, razvrstavanje i iskorištavanje otpada	Reciklažno dvorište u Lovasu	300.000	Općina	– Općinski proračun – Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
Energetsko osamostaljivanje Općine	Mini energana (obnovljivi izvori energije)	1.000.000	Općina	– Općinski proračun – JPP / HBOR
	Izgradnja solarnih elektrana na društvenim objektima Općine (pet elektrana)	200.000	Općina	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

**Strategija razvoja Općine Lovas za
razdoblje od 2015. - 2020. godine**

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja